

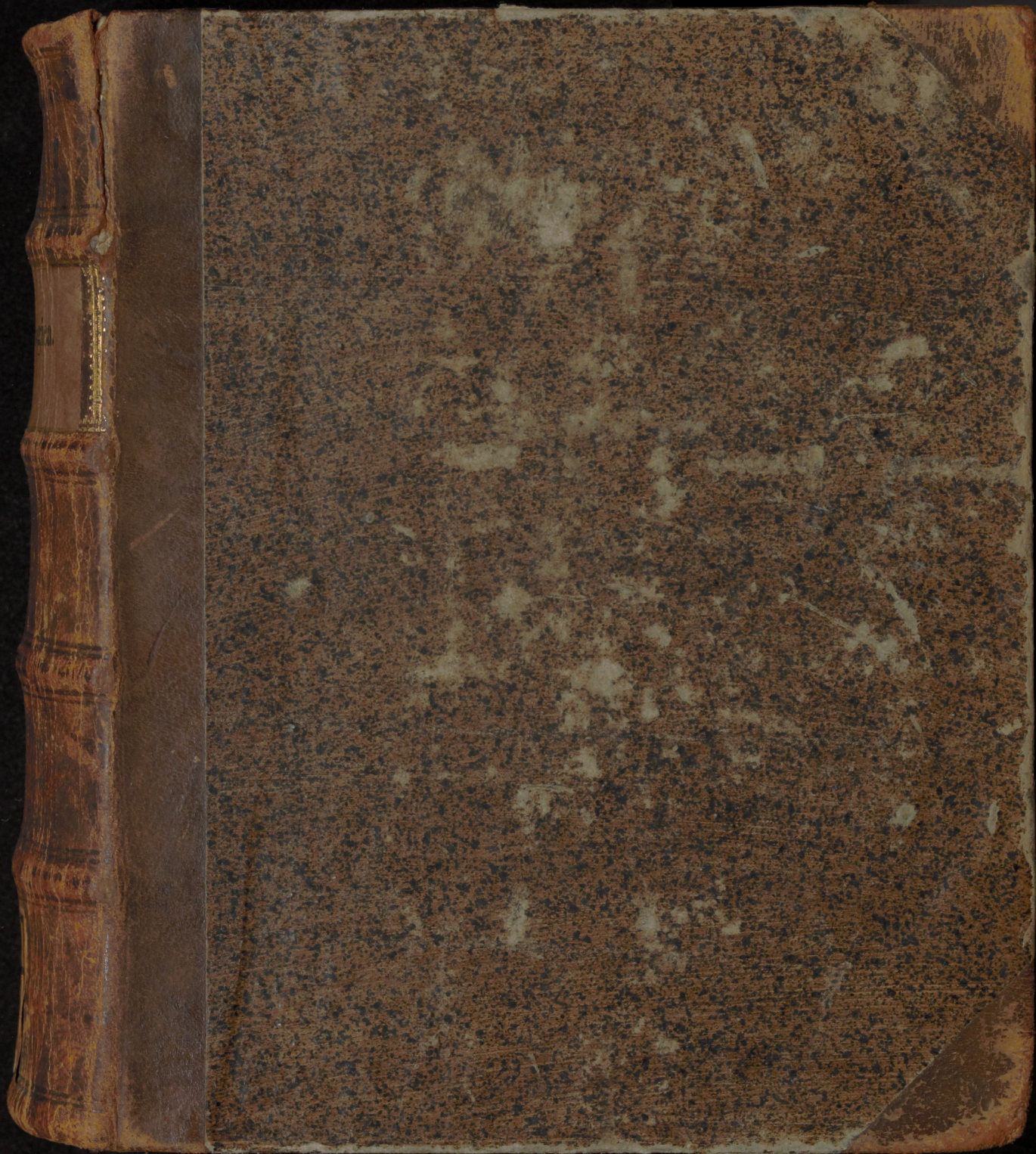
Disputatio Theologica, eademque Eucharistica De Dissidiis, inter vocatos Ex-Judæos & Ex-Paganos, tempore Apostolorum

Bremæ: Typis Viduæ B. Herm. Christ. Jani, [1755]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn892994827>

Druck Freier Zugang

383

a. B.
48. b. 8.

16.

Fa - 1092 (16.)

2

23.

4

22

3

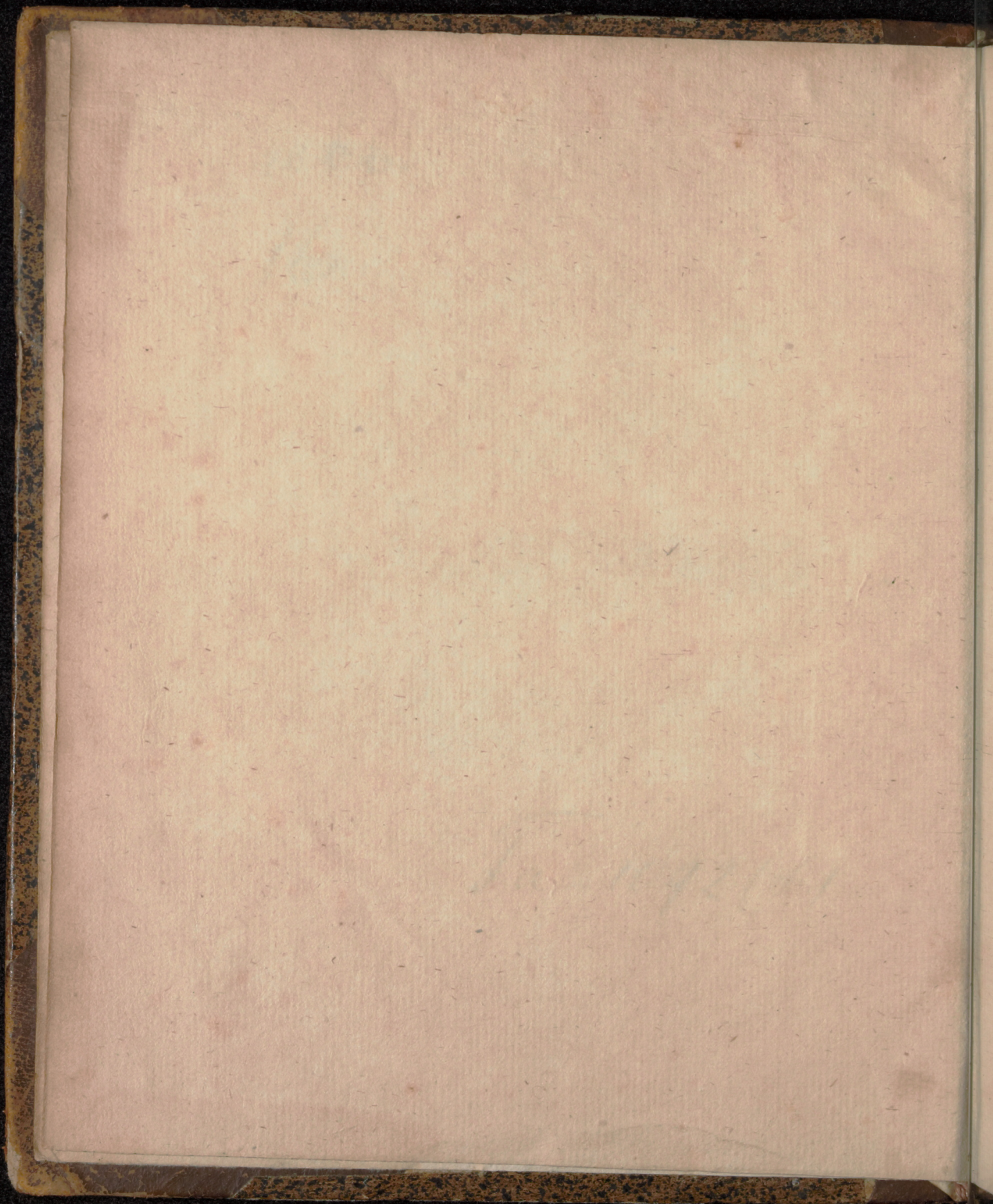
22

6.

11

9

13.

2

23.

4

22

3

22

6.

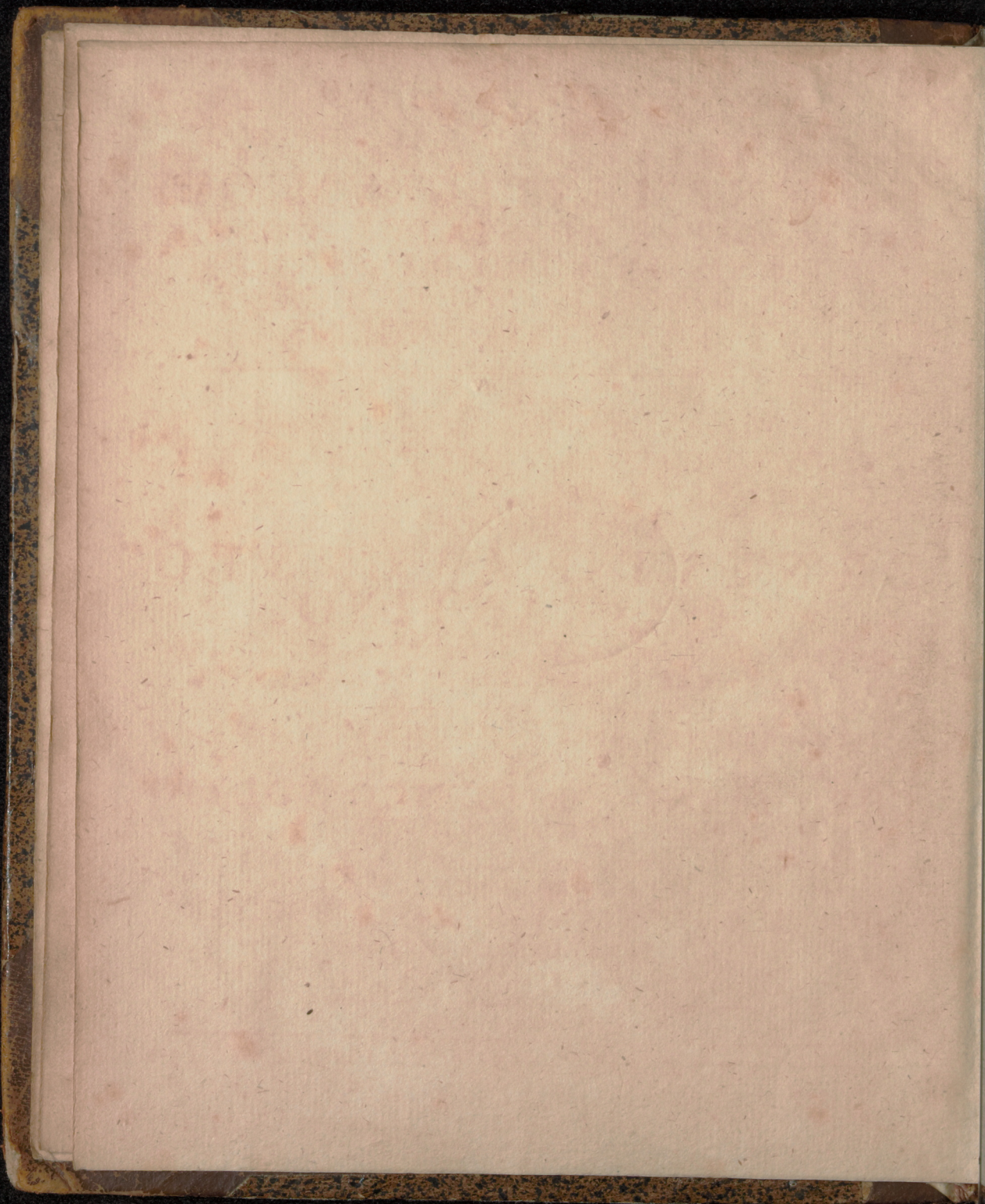
1

9

1

1

13.

Disputatio Theologica,
eademque Eucharistica
de

Disfidiis, inter vocatos
Ex-Judæos & Ex-Paganos,
tempore Apostolorum,

quam,

Præsiede

Rectore Magnifico

NICOLAO NONNEN,

S. Theol. D. Ejusd. & Philos. Practicæ Prof. P. ac Cœtus Mariani
Pastore Primario,

defendet

CHRISTIANUS VICTOR FRID. MEYER,

Bernburgo Anhaltinus S. Th. C.

ad d. Jovis 9. Jan. A. MDCCLV.

h. l. q. f.

BREMÆ,

TYPIS VIDEÆ B. HERM. CHRIST. JANI, QVONDAM ILLVSTRIS
GYMNASII TYPOGRAPHI.

PERILLUSTRIBUS

PATRIÆ REIPUBLICÆ TUTORIBUS
PERQUAM MAGNIFICIS
CONSULTISSIMIS, AMPLISSIMIS
VIRIS,

DN. HENRICO LAMPE,

JCTO, CONSULI SENIORI, SUPREMO BIBLIOTHECÆ
INSPECTORI, NEC NON ECCLESiarUM IN AGRO BRE-
MENSIS VISITATORI VIGILAN FISSIMO.

DN. CHRIST. SCHOENE,

JCTO, CONSULI, XENODOCHII AD D. REMBERTI
PROVISORI, ATQUE AD D. MICHAELIS INSPECTORI
SUPREMO.

**DN. VOLCHARDO MIN-
DEMAN,**

JCTO, CONSULI ET REIPUBLICÆ BREMENSIS DU-
UMVIRO, PRO PUBLICA SALUTE EXCUBANTI.

**DN. HENR. GERHARDO
SCHUMACHER,**

JCTO, JUDICI HÆREDITARIO IN BORGFELD, CON-
SULI, PRÆSIDI AD URBIS GUBERNACULA SEDENTI,
ILL, QUONDAM SCHOLÆ PROFESSORI CELEBERRIMO,
NUNC SCHOLARCHÆ SPLENDIDISSIMO.

NEC NON
V I R O
PRÆNOBILISSIMO, AMPLISSIMO
D O M I N O
HIERONYMOKLUGKIST.
JCTO, PATRIÆ REIP. SENATORI, REI MILITARIS
PRÆFECTO, SCHOLARCHÆ GRAVISSIMO.
MUSARUM STATORIBUS
ATQUE PATRONIS MUNIFI-
CENTISSIMIS
AD BUSTUM USQUE COLENDIS.

DISSERTATIONEM HANC

NUNCUPAT ET SACRAM FACIT
DEFENDENS.

Disputatio Theologica

de

Disfidiis inter vocatos ex-Judæis & ex-Paganis
tempore Apostolorum.

§. I.

Non illico, dum coerus Christianorum ab Apo-
stolis congregabantur, in provinciis Orbis
Romani, vocatos ex præputio, ut audiunt
atque ex circumcissione, quanquam ad unam
civitatem sanctam appellarentur & tanquam
membra unius corporis mystici, sub uno capite & Domi-
no, in una fide coadunarentur, sic coaluisse, ut utrinque
sibi invicem id præstarent, quod communio sanctorum,

A

ex

„Dissertati-
onis scopus

ex monitis Apostolorum exigebat, apud omnes in confesso est. Exstant diserta dicta de exortis animorum dissi-
 diis, ex Judæorum zelotarum postulatis, sopiendis per
 decretum Concilii Hierosolymitani Act. XV, 7. quæ recru-
 duere alicubi & aliquoties Act. XXI, 20. Gal. II, 4. seq.
 Cæterum tecta alia adsunt indicia litium, saltim opinionum
 dissonantium inter membra civitatis Christianæ, ex utraque
 familia, fatentibus Interpretibus, quæ tamen, ut obscuri-
 tate circumfusa sunt, negligentius tractata fuere, detecta
 vero, non solum dictis quibusdam N. T. verum & uni-
 verso librorum ejus complexui, imo & illorum atque Ca-
 nonis collecti scopo detegendo, lucem accendunt. Viden-
 tur disputata Apostolorum adversus errores Judaicos, illo-
 rum dogmata sæpius spectare, qui priscis sacris, suscepta
 professione religionis Christianæ, nuntium nondum mise-
 runt, cum tamen penitus excussa, pateat errores illorum
 tangi, qui in Christianorum familiam transierant, sed illos
 in eam transportarant, eoque civitatem sacram turbabant;
 Sic & ex adverso inter vocatos ex paganis erant, nondum
 satis a contaminationibus paganismi purgati, quique eis se
 inquinando, & acta defendendo, offendiculo erant debili-
 bus ex natione judaica conscientibus. Illi enim quos refellit
 Paulus 1 Cor. capp. VIII, IX, X. transierant ad Christiano-
 rum societatem, sicut & illi quos Johannes taxat Apoc. II,
 14-20. Aliquam operam impendit ad dissidia illa declaran-
 da Cl. *HARTMANNUS* in libr. *de rebus Gestis Christiano-
 rum sub Apostolis cap. XXII. §. 9. & 22. Cel. quoque BUD-
 DEUS de Ecclesia Apostolica* opere diligenter congesto,
 huc spectantia pasim, inprimis cap. IV. & V. promit. Ne
 nunc de hæresiologis, qui Judaizantium, veram an fictam
 sectam attingerunt, quicquam addam, quoniam, quæ in
 illis leguntur, ut diffusa sæpe sic & confusa sunt, & tempo-
 rum neglecto ordine, res sequiorum seculorum cum eis
 quæ primum spectant, de quo nos agere instituimus, per-
 miscentur. Superfunt multa, in hac tractatione excutienda
 & digerenda.

§. II.

§. II.

Divisas circa dogmata, & res politicam ecclesiasticam attinentes, in variis articulis fuisse sententias, primorum Christianorum ex utraque gente, illamque discrepantiam originem duxisse, ex opinionibus, quibus ab infantia animi per educationem erant imbuti, generalibus conficitur argumentis. Nempe 1) Apostolos saepe refellere errores, atque reprehendere inde orientes consuetudines, quos propugnabant aliqui, qui Christo nomen dederant coetusque adeo erant membra, quorum origo quaerenda est, inter Judæos aut Paganos. Exemplasunt Gal. III, & V. & 1 Cor. X, 14. 2) Illos diserte commemorare objectiones atque præjudicia, quæ animis eximere student, coetibus scribentes & verba ad illorum membra dirigentes, indicio certissimo, disseminata talia esse inter confessores, atque inter illos fuisse, aures eis præbentes. Copiam exemplorum deprehendimus in Epistolis ad Romanos & Ebræos. 3) Illos adversus seductores crebro monere, ut ab eis sibi caverent professores cultus Christiani. Seductores vero ut membra cœtuum proponunt, quorum opiniones, deflectebant ad errores vel inter Judæos vel inter Ethnicos defensores. Id in epistolis ad Coloss. cap. II. & in utraque ad Timotheum legimus. 4) Profitentur se id agere, ut coadunent utroque in unitate fidei, eamque summam officii sui esse, indicant aliquoties, ut intentionem Christi promoveant, quæ erat, *ut sublato pariete intergerino, legem præceptorum in placitis conficiendo, ex duobus faceret unum, & facta pace, crearet ex ambobus unum novum hominem Ephes. II, 14. 15.* hortandoque ad unitatem, unionem & communionem Ephes. IV, 3. sq. Phil. II, 2. ff. Uniendos autem, non extra cœtum, sed in illo vixisse, distractos tamen quibusdam opinionibus, ritibus, simultatibus atque disidiis, evincunt hortationes, in epistolis scriptis ad cœtus inque illis prælegendis, non ad τῶν ἐξω seu extraneos. 5) Subjungo cum differentia monelarum, dehortationum, imo materiarum

quæ tractantur in epistolis scriptis ad coetus ex utrisque Judæis & Ethnicis, aut sane potissimum ex alterutra parte collectis, arguentium disparitatem non exiguam in sententiis & moribus quibusdam, illorum ad quos datae sunt, quam deinde enucleatius considerabimus; ipsa Apostolorum testimonia, de diversitate curæ ipsis demandatæ, dum circumcisio aliquibus, Paulo præputium erat concredendum Gal. II, 9. Neque enim illam solum absolutam esse in Judæis & Paganis convertendis, verum etiam attinuisse, ad fidem & coetum jam translatos, nexus dicti modo allegati & acta Pauli Antiochiæ, in illo commemorata, docent. 6) Schismata dein exorta, quorum quædam natales Judaismo, alia Paganismo debere, constat, radices jam egisse in Ecclesia Apostolica, collatio dictorum de erroribus primarum hæresium Nazaræorum, Ebionitarum, aliorumque, cum opinionibus, ab Apostolis notatis, semina ipsorum ævo sparsa, evincunt. 7) Denique si conferatur historia ipsarum litium in Actibus Apostolicis, in antecedentibus commemorata Act. XV. & XXI. citra omne dubium est positum, distractos aliquando & circa quædam fuisse animos, utriusque partis.

§. III.

„Causa ob
„quas hæc
„materia
„neglecta
„est.

Quo vero illa in uberiore luce ponantur, distincte disfidia cum sequelis atque remediis ab Apostolis eis oppositis, sub conspectum sistemus. Neglectam cernimus istam tractationem a multis, quod præjudicio animi occupati fuere, de perfectione cæterum ab Apostolis fundatorum & primorum confessorum, in quam disfidia cadere atque animorum circa sententias dissensiones, præsumere iniquum judicavere. Veriti quoque sunt detrimentum inde afferri causæ & honori religionis. Verum quum apud prudentem rerum æstimatorem, factorum veritas, quam historia pandit, plus valeat, ac præsumptiones, quæcunque etiam illæ sint, stet veritas, neque incommodorum quæ videntur.

videntur causa, negetur. Nos quoque ingentia commoda, quæ ex disidiis illis enata sunt in ævo prisco, quæque inde, si recte considerentur, ad nos redundant, in tractationis calce, ordinate disposita, producemus.

§. IV.

Materiam illustrabit, si quæ requiruntur, præmonuerimus de diversitate indolis & dogmarum utriusque gentis ab educatione, & religione cui patres eorum dediti erant, adhærescente. Tanta illa erat, ac quidem potest concipi, siue dogmata, siue methodum illa tradendi aut Philosophiam, siue mores solitos spectemus. Articuli quidem religionis Judæorum, ut a Deo erant revelati, nihil differabant ab eis, quos Sospitator inculcabat, quosque Apostoli tradebant, præterquam quod liberationem a Lege, per manum Moysis traditam, atque Judæis impositam, annuntiarent & Paganos ab illa eximerent, dum fidem Patriarcharum ævo obtinentem, reducebant Rom. IV, 12. Gal. III, 16. 18. ut & quod veritatibus istis, quas secum ferebat impleta spes promissi Redemptoris atque redemptionis, doctrinam fidei & morum augerent, doctrinamque traderent, nixam testimonio. Prophetarum & Apostolorum, cujus lapis angularis Christus est Ephes. II, 20. Verum in additis ab hominibus & in methodo dogmata fidei tradendi, insignis obtinebat ab Apostolorum docendi modo diversitas. Et Legi & cultui per illam stabilito, pretium statuebant tantum, ut vel solum in illa, semitam ad salutem patere contenderent, atque eapropter Paganis ejus jugum imponendum esse, vel saltem suæ genti ab illa, quantumvis Christum recepissent, non esse discedendum, quos errores sigillatim elucidabimus deinceps. Nunc illa observamus, quibus falsâ apud Judæos & christianæ doctrinæ adversantia dogmata stabilita, atque disidiis præbita sunt fomenta. Corrupta prorsus erat institutionis methodus, Legisperitis clavem cognitionis abscondentibus Matth.

„Judaica
„natio ma-
„le affecta
„erga pa-
„ganos

23.

22.

21

XXIII, 13. Luc. XI, 52. five verum sensum atque principalem finem religionis, cum mediis illum inveniendi negligentibus atque meris inhærentibus disquisitionibus, de ritibus ac cærimoniis. Hinc quæ spiritum Legum & animam cultus constituiebant, ignorabantur a populo, externis dedito & jejunis rituum elementis, ut omnis cultus solo fere corpore, non spiritu perageretur, Matth. XV, 3-8. Officiorum erga Deum & proximum negligentes quæ in lege constituiebant principale omittebant, correpti eapropter a Sospitatore. Seges hic latebat aliarum falsarum opinionum, quibus nutritis coalitio cum Paganis, aliter institutis, reddebatur multo difficilior. Jus ad gratiam divinam, pendens a Sospitatoris meritis, derivabant ex hæreditate carnali & procreatione a Patriarchis, *Abrahamum habemus Parentem*, tritum erat in ore illorum Matth. III, 9. Hinc præter se despiciebant gentes ex alia prosapia ortas, utque nimis suas prærogativas extollebant, sic depri-mebant ex adverso Paganorum statum, eisque ad gratiæ communionem vocatis, beneficia invidebant. Accedebat memoria perpesfionum sustentatarum a majoribus, per vexationes & crudelitatem paganorum Asfyriorum, Babyloniorum, Syrorum tempore Macabæorum, quæ propagata ad posteros animos plebis inflammabat. Error præterea maxime noxius, animos occuparat, peccata condonari, ob Majorum merita & favorem Dei quo fuerant fructi, eorumque apud Deum pro posteris intercessionem, quem tangunt atque refellunt vates prisca Ec. LXIII, 16. Jer. XV, 4. Palæstinam, tanquam illam regionem spectabant, cui favor numinis sic esset alligatus, ut incolæ, glebæ causa illo frui, suo jure debuerint, hinc ei adhærebant pertinaciter, extorres, in illam spem habebant defixam, extraneos contemtu tractabant, tanquam impuros, imo canes, vid. ZORNIUS ad *Hecatæum Abderitam* pag. 24. simul & omne id, quod consuetudinibus non respondebat. Sic arrogantes illi, soli quasi ipsi, fastidiebant peregrinos, & ex legibus, quæ illis interdixerant connubiis & com-

mer-

merciis cum exteris, ac illorum eibis, colorem suis quærebant odiis. His vero cum essent occupati præjudiciis, difficulter exuendis, unioni opposita erant fortissima in animis obstacula.

§. V.

Pagani ex adverso sive ignorantia, sive erroribus ex doctrina de Deorum multitudine, aut ex Philosophia placitis propullulantibus, immerfi, superstitionibus variis editi, carnali inprimis voluptati, puriorem quidem cognitionem veritatum, ex prædicatione Apostolorum hauriebant ac Judæi, nec sic tamen, quæcunque a teneris adhaferant, illico deponebant. Eorum vanas superstitiones Judæi horrebant ut & idola ac simulacra, inprimis scædas libidines templis & cultui illatas, de quibus, quid Judæi politiores, isto tempore senserint, ac quam juste illas damnaverint, explicat *PHILO libr. de Cherubim Tom. I. p. 155. 156. edit. THOMÆ MANGEPI*. Quas in sequentibus seculis detestati Patres, qui causam Religionis Christianæ adversus paganos, egere, ad unum omnes, *ATHENAGORAS, JUSTINUS MARTYR, CLEMENS ALEXANDRINUS in Stromatibus, LACTANTIUS, MINUCIUS FELIX, ARNOBIUS*, alii. Territi opinionibus potentia geniorum atque arcanarum naturæ virium, demones reverebantur, benignos aut malignos, ut sacrificulorum de illorum natura, fabulabatur loquacitas. Nemo melius ideam paganismi, computatam ad indolem Religionis Christianæ pinxit ac *THEODORETUS* eruditissimus vir inter Ecclesiæ Patres, in *Therapeuticis, sive de cura Græcæ canicarum affectionum*, quem dissertationibus eruditis illustravit, vir doctus ex societate Ignatii Lojolæ *MICHAEL MOURGUES*, in libro *Plan Theologique du Pythagorisme*, ubi inprimis legi merentur, *Tom. I. epist. 6. & 7. pag. 197. & seq. it. pag. 396. & Tom. II. disc. III. pag. 103.* Sectarum placita ad errores religionis, hujus vero dogmata ad illa vicis-

„Viciisim
„pagani er-
„ga Judæos

23.

22.

21

cisim accomodabantur, ut sic sapientiæ specie incrustata, magis placerent. Despecti a Judæis Pagani, illos nihil majoris faciebant, & eodem modo, ob manciparum, quo plures in provinciis erant obstricti, ob foetorem, sordidi lucri aucupationem, perjuriam, & fastum in ipsa paupertate, religionem denique, quam ut meram vanitatem, ipsi in dogmatibus de Deo & cultu vanissimi, exagitabant. Nemo hæc ignorat, qui, quæ de Judæis & in eos atque Mosen dicta ab *APPIONE, JUSTINO, MARTIALE, JUVENALE*, ipso Apostolorum ævo, novit, quæque singulari industria congescit *JACOBUS TRIGLANDIUS* in *dissert. de origine & causa rituum Mosaicorum*. In quantum furorem plebs sæpe acta est in orbis Romani, isto tempore provinciis, edocebitur quisquis *PHILONIS Legationem ad Cajum* legit & quæ ille de tumultu Alexandriae excitato habet. Contemptum illum Judæorum, ferme omnes terrarum angulos, in orbe polito atque Romano perreptasse, & animos occupasse, expendenti modo allegata patebit.

§. VI.

„Conversi
„ad Fidem
„non illico
„aversatio-
„nem exue-
„bant

Sic contra se mutuo animati, occupati atque armati quasi, Judæi ac Pagani, in unam societatem unamque familiam, ab Apostolis Christi doctrinam annuntiantibus cogendi, impedimenta utrinque experiebantur, atque vicissim communionem illam, cultus officiorum reciprocorum atque spei nauseabant. Fatebitur, quicumque naturam hominum novit, & ista expendit, difficillimum Apostolos esse aggressos opus, id quoque non sine præsentis perfecisse numine. Equidem odium id reciprocum, apud quosdam videri posset fuisse imminutum, qui connubii amicis vinculis erant connexi, ut parentes Timothei *Act: XVI, 1*. Verum quam pauci ei fuerint, exemplorum docet raras. Præterea Pagani sic Judæis juncti, de vanitate cultus idolorum convicti, professionem fidei Judaicæ susceperant, & sic

sic averſionem exuerant. Degebant quoque in provinciis,
 atque ex plebe fuiſſe videntur, ad nauſcata cæteroquin
 matrimonia, adducti aut acti, ſive ex indigentia, ſive ex in-
 temperante voluptate, aliis, imo potiſſima parte, pertinaci-
 ter in odio illo perſeuerantibus. Accedit Judæos patria
 extorres, & in provinciis degentes, qui vel nunquam vel
 ſemel in vita, cultui ſacro in templo interfuerant, negli-
 gentiores patriorum inſtitutorum factos eſſe & morum ethni-
 corum imitatores, ut Petrus tales alloquitur 1 Ep. IV, 3.
 attamen ipſos, dum ex Palæſtina adveniebant, maxime pa-
 ganos averſantes, ſimul excitatos, ad illorum ſe conformaſ-
 ſe exemplum; ut ex ſpeciminibus Gal. II, 4. & 12. abunde
 liquet. Illi vero quos Apoſtoli ex utraque gente in fami-
 liam Chriſtianam perducebant, convicti licet de veritate
 Religionis Chriſtianæ, deque Jeſu Nazareno vero Meſſia
 & ſupremo rerum atque orbis Domino, nondum tamen
 erant perfecti. Depoſuerant errores, verum illos ſolum,
 qui e diametro obſtabant principalibus dogmatibus atque
 myſteriis Chriſtianismi, ulterius ducendi, poſt ſuſceptam
 profeſſionem fidei, Apoſtolorum & Sociorum illorum
 opera, hinc ſupereſſe poterant errores, nondum agniti,
 errorumque ſemina, quæ ſi non eximerentur, poterant
 germinare, accedentibus ſeductionibus. Mores mutarant
 converſi, ſed quatenus principalibus requiſitis obſtabant atque
 Judæis & Paganis proprii erant, nulloque modo cum Chri-
 ſtiano cultu poterant componi, non tamen exuerant natu-
 ram illiusque inclinationes, a teneris impreſſas ad unum
 omnes, hinc poterant repullulare affectiones aut rædia po-
 ſtulatæ ſacrorum adverſa. Id enim niſi eſſet, locus non
 fuiſſet dehortationibus atque monitis, quæ in epiſtolis legi-
 mus, frequentibus, ex quibus erudimur, de reſiduis in ani-
 mis erroribus vitiisque ex Judaismo aut Paganismo adve-
 ſtis in Chriſtianismum, ſed corrigendis.

„Disidium
„circa legis
„cerimoni-
„alis necessi-
„tatem

Ipsa nunc sub considerationem vocabimus disidia, partes intercedentia. Incipimus a Judæis, quibus labe ex pristinis adhærescebat præjudiciis, qua vinculum amoris fratrum ex Paganis vel disrumpebatur vel relaxabatur, & ansa enascebatur ad discordias & lites. Primus error de necessitate legis Mosæicæ, sub duplici apparet forma. Altera erat: paganos ea constringi, atque si vellent salutis fieri compotes debere intrare per portam Mosi. Id exigebant *credentes in Christum ex secta Phariseorum* Act. XV, 5. *Urgendo ut circumciderentur gentes & observarent Legem Mo- sis*, idque magna contentione vs. 7. Et quanquam vide- retur lis illa, sententiis Petri atque Jacobi vs. 7. & 12. atque decreto concilii vs. 24. legatione denique Pauli, Barnabæ, Silæ atque Judæ in exteras provincias cum maxime Syriam vs. 23. fuisse sopita; recrudit tamen post multos annos Antiochiæ, & denuo excitata est, ab eis qui Hierosolyma eo venerant, Gal. II, 12-14. Circumcisio Sacramentum prisce foederis primum erat atque principale, quod suscipi- endum a Gentibus, poscebant rigidiores ex Judæis, quo isto signaculo adstringerentur ad universam Legem. Illam enim inde oriri obligationem, ex naturæ rei & intentione re- quirentium, innuit Paulus ad Gal. V, 3. graviter sententiam ferens, vs. 2. *Christum, circumciso frustra esse* & vs. 4. *ta- lem Christum perdidisse, atque ex gratia excidisse*, dum in universa epistola urget, liberationem Paganorum a circum- cisione, imo redundantem ad eos inde noxam, si per illam legi se subjici paterentur, idque Apostolorum, quibus mu- nus inter Judæos concreditum erat, consensu atque autori- tate munit cap. II. qui, ut ibi vs. 3. legitur Tito Evange- listæ & sodali Pauli, homini Græco permiserant ut ma- neret non circumcissus.

§. VIII.

Disfidium istud, motum a Judæis Palæstinæ, qui in secta Phariseorum fuerant instituti, per illorum fervorem, late disseminatum, vehementer agitatum est, atque diu duravit. Mentio regionum, in quas decrerum Apostolorum deferendum erat, Act. XV, 23. Syria & Cilicia, indicat, eas in quas se penetraverant lites, quin & erant omnes illæ, quas Paulus cum Barnaba peragraverat ante Concilium, Phoenice, Pamphylia, Cyprus aliæque insulæ Archipelagi, quibus addenda est Galatia, ob illa quæ commemorantur in epistola ad Galatas. Fervorem cernimus in ipsa Jacobi Hierosolymitani confessione Act. XXI, 20. ubi *de Zelotis propter legem* quorum causa, aliquid in metropoli ab usu remittendum per condescendentiam esse, suadet. Videtur remissius aliquanto egisse Jacobus, qui quamlibet decreto Apostolorum inhærendum esse statuerit, ne paganis ulterius jugum legis imponeretur Act. XXI, 25. indulgit tamen Zelotis, ut graves essent Paganis, atque propter neglectos ritus judæicos, communionem cum istis abrumperent Gal. II, 12. & 14. Petro enim exprobratur, quod cogeret paganos more judæico vivere, atque disfidii Antiocheni authores nominantur illi, quia Jacobo venerant, Zelotæ nempe, qui Petrum & Barnabam seduxerant. Sunt hæc aperta satis indicia litium atque disputationum, circa obligationem Paganorum ad Legem ritualement, si vellent salutis fieri compotes. Verum & supersunt alia tecta in epistolis proposita, quæ naturam & sequelas hujus litis, si comparentur cum clarioribus his, illustrant. Vestigia deprehendimus, legis observandæ necessitatem fervide urgentium, eoque pacem turbantium, in reprehensionibus quorundam Pseudodoctorum, quibus attribuuntur, illorum qualitates, quas cæteroquin, de harum rixarum promotoribus, memoratas legimus, sive etiam talia, quæ illarum circumstantias ingrediebantur. Conqueritur Paulus Gal. II, *de falsis fratribus qui clanculum irrepserant ad ex-*

„Rigidiores sive ex
„Phariseis
„imponendum
„jugum pa-
„ganis con-
„tentiose
„postulabant

23.

22.

21

21

plorandam libertatem ejus in Christo. Igitur inter doctores fuere id agentes. Secta Pharisaeorum pro lege fortiter & vehementissime dimicabat. Meminit adductorum ex illa ad fidem sed turbas cientium, historia prima disfidii Act. XV, 5. Non desiere postea errores suos in Ecclesia spargere. Teste se istiusmodi Zelotis pro lege, opponit Paulus Phil. III, 5. 6. ubi simul taxat vitia quæ committebant, dum malam causam urgebant, vocatos ex Paganis turbando. Erant illa, jactantia in carne, sive Judaicis prærogativis & fervor in propugnando errore, de necessitate observandi legem, v. 4. & 6. Priori opponit suas prærogativas, in quibus isti ipsum nil antecellebant, atque inter illas enumerat *sectam* cui addictus fuerat *Pharisaicam*. Quod si vero expendamus, quæ per universam fere epistolam, istis fervidis legis patronis objicit, modumque quo illos reprehendit cap. III, 1-3. it. 18. 19. satis liquet, zelum illorum fuisse insanum, atque disfidia per illum fuisse asperissima. Idem apparet ex severioribus talium reprehensionibus Gal. V, 10. 12. 15.

§. IX.

Adfunt & alia rectius proposita indicia, turbatæ pacis in coetibus, per reliquias rigidi Pharisaismi, & intentam coactionem paganorum in Ecclesia, ad Legis observationem. Ubi Apostoli, inprimis Paulus paganis indicant, quod ab obligatione ad circumcisionem recipiendam essent liberi, ubi illam sub comminatione interdunt, quod in epistola ad Galatas V, 2. fit, ubi illos refellunt qui contrarium sentiebant, & ubi evincunt paganos per communionem cum morte Sospitatoris & exurionem veteris hominis, id ipsum actu possidere beneficium, quod per circumcisionem erat significatum, ut ad Coloss. II, 11. fit; ibi lites istas, a pacis turbatoribus motas, viguisse liquet. In cæteru Colossensi præterea indicium clarius occurrit, dum ad observationem aliarum cultus caerimonialis partium, membra

„alia indi-
„cia bujus
„rigoris.

bra ejus fuisse sollicitata patet ex hortatione, ne quis illorum conscientiam turbet cap. II, 16. 17. cibo, potuve, statis festis, Neomeniis & Sabbathis, quæ erant umbræ, corporis aut antitypi in Christo. De fervore Judaizantium in coetu Philippenfi, insigne extat testimonium cap III, 2. ubi canes, & paronomasia elegante a περιτομή circumcissione ducta, κατατομήν discissionem illos appellat, enumeratque v. 5. 6. suas ex carne sive Judaismo istius temporis, ductas prærogativas, in quibus adversantes gloriam quærebant, dum illarum respectu, Paulus, se istos antecellere atque superare testatur. Videri posset ex descriptione morum quam ibid v. 18. 19. legimus, istos, ad quos digitum intendit Apostolus, membra coetus Christiani non fuisse, dum appellat hostes crucis Christi, quo nomine fidem profitentes non designari, videri posset. Verum vox discissionis modo memorata, ut jungitur cum altera phrasi operariorum subdolorum, equidem fidem facit, non extra coetum vixisse, quoniam Judæis, talis ad coetum non paruit aditus, ut in illo operariorum, sive doctorum potuissent fungi munere. Hinc crux Christi, cujus erant hostes, non illa est quam ipse, docente historia Evangelica bajulaverat & in qua expiraverat, quod negare nemo auferat, qui coetus se profitebatur membrum, verum, ut a doctis Interpretibus observatum est, crux sive ærumnæ sustentandæ Christi causa, ob nominis ejus professionem & in ejus sequela, quam refugiebant isti rigidi legis patroni, quibus Judaica adhærescebat opinio, legem justificare, quales etiam & quam turpes essent mores. Hinc de moribus nihil solliciti, in ea incidebant vitia, quæ illis exprobrantur, quod ventrem coluerint ut Deum, sive spurcis voluptatibus dediti, in ignominia quæsierint honorem. Novum hic indicium deprehendimus istorum hominum, qui paganos ad legis cærimonialis observationem, lacerata etiam pace cogere studebant, vitiis licet turpissimis dediti, unde dum similitum imagines in epistolis Apostolorum depictas cernimus, licet suspicari, illos dissidia movisse & auxisse. In posteriore

riore ad Corinthios cap. IV, 4. tales deprehendimus, si spectetur in nexu cum præcedente tercio & versu & capite. Versu enim præcedente sui meminit Evangelii, quod juxta dicta Gal. I, 6-12. annuntiabat gentibus libertatem. In hoc opponit Paulus litteram seu legem ritualement & Spiritum, seu quæ ad Evangelium spectant & ad implementum umbrarum litteræ, opponit quoque utrumque munus, administrans litteram & spiritum, unde conclusionem ducit, quod libertas tibi sit, ubi Spiritus Domini, libertas scilicet a Lege caerimoniali, munus vero litteræ extollentes, adeoque libertatem negantes, suos adversarios, ex moribus iniquis describit cap. IV, 2. & 4. Conficimus hinc Zelotas illos pro lege, de Jesu Nazareno ut Messia convictos, illiusque professionem recipientes, præjudicia pharisaica & ex illis necessitatem circumcisionis atque legis ritualis apud paganos urgentes, turpibus vixisse moribus, & scandala mota per lites, suis auxisse vitiis. Hinc ubi spurcorum hominum mentio in Apostolorum fit scriptis, non illico de eis cogitandum est, nisi alia clariora adsint indicia, qui sub crepata *γυναι*, philosophiæ Orientalis placita, dogmatibus Christi admiscebant.

§. X.

Altera erroris forma. Legem Judæis sufficere illosque obstringere. Altera erroris facies erat, quod quantumvis a legis observatione liberati essent, vocati ex paganis, illa tamen incumberet Judæis, sub illa natis, illosque justitiam per eam adipisci. Quanquam innocua magis videri posset illius forma, atque illum foventes, paganis suam fidem vivendique rationem ex Apostolorum norma permiserint, patebit tamen, viam & per illum fecisse apertam, ad dissidia & noxam unionis animorum, communionisque arctæ, quæ sanctos atque membra unius cætus decet. Etenim ex illorum scitis, in multis, divisim pagani res suas, ut Judæi suas, habere debuissent. His enim ad legem obstrictis, non liceret ingredi ad paganos, apud illos hospitari, cum illis

COR.

convivari, quod arctissimum amicitiae erat apud priscos Symbolum atque tessera. Præterea Judaicus fastus nutriebatur eo errore, quasi is populus nobilior esset, ac reliqui, unde fastidia cum despectu, unioni noxia, oriebantur. Hujus erroris indicia itidem cernimus Act. XXI, 21. ubi quærela contra Paulum, a Judæis ex Asia mota, sic effertur, *quod doceat desicere a Mose omnes Judæos, inter paganos viventes, dicatque ne circumciderent prolem aut observarent consuetudines*, dum vs. 25. paganis permittitur vivere juxta decreta concilii, & Mosis instituta negligere, modo quatuor in junctos tenerent articulos. Eundem errorem refellit Paulus in Epistola ad Romanos. Observavit Cel. *VITRINGA*, *dissert. de scopo Epistolarum ad Romanos & ad Galatas*, Franeg a 1708. edita, hunc epistolæ ad Romanos, distinctum ab illa, quæ ad Galatas scripta est, scopum. Collineant eo omnia, argumentum, deductio, & alia in quibus ab invicem abeunt. Legem non justificare, ambæ quidem evincunt, verum ista observatur differentia, ut in illa ad Romanos, sigillatim probetur fidem justificare, atque Evangelium, credenti esse potentiam ad salutem, in illa ad Galatas vero evincatur, Legis observationem inutilem, imo noxiam esse illis, qui non sunt nati sub Lege. Taxat in Epistola ad Romanos, gloriationem in Lege & nomine Judaico cum despectu paganorum Cap. II, 1. 18. 28. Solvit dein objectiones, quas pro errore defendendo Judæi movebant, scilicet ex Apostolorum doctrina, nihil utilitatis accedere Judæis, quod sub Lege sint nati Cap. III, 3. ostenditque revera illam accedere, sed illam non in justitia ex operibus legis consistere, verum ex fide in Jesum oriri quæ natos sub lege justificet. Porro objectionem, sic nullam ex Abrahamo ad Judæos redundare prærogativam, Cap IV, 1. removet. Responder enim certe redundare, si fide Abrahami credant posterii, utpote qui ex fide, non ex Legis operibus justificatus & constitutus est hæres orbis, sive pater credentium, tam ex circumcisione, quam ex præputio. Istaque fidei necessitate & virtute evicta, ex fructibus meritorum Sospiratoris

Cap.

Cap. V. tollit objectionem novam, sublata scilicet Legis ritualis obligatione, viam ad licentiam & peccata pandi Cap. VI, evictaque liberatione a Lege per mortem Sospitatoris, etiam respectu Judæorum, indicat ad quæ lex sit utilis Cap. VII, demonstrataque ingente differentia inter illos, qui juxta carnem, seu normam Judaismi, & juxta Spiritum, in Evangelio nempe manifestatum, vivunt Cap. VIII, postremam denique tollit objectionem, quod si pagani citra legem sint vocati, Judæis vero lex non conducatur absque fide, hos tanquam rejectaneos debere spectari, litemque componit, & quæstionem decedit ostendendo, quinam ex illis & quibus ex causis sint reprobi. Differt deductio in epistola ad Galatas. Postquam enim Cap. I. & II. indicaverat, quomodo perductus fuerat, ad dogma de libertate Paganorum a Lege credendum, inculcandum, defendendum, atque in illa vocatione sua versatus, reprehendit Galatas Cap. III. ob errorem, quo seducti, legis observationem, ad salutem paganis necessariam esse quidam contendebant, argumentis ductis ex historia Legis, quam præcesserat æconomia Promissionis, sub qua Abrahamus vixerat, justitiam, sed sine lege Moysis indeptus, quæque Pædagogus ad Christum, & præstiturum temporis terminum, Judæis fuerat; quibus ad cap. IV, 7. deductis, reprehendit Galatas ob fervorem, quo errorem illum adversus Pauli doctrinam urserant, ad finem cap. IV. Hinc vero cap. V. deducit monelam, ad persistendum in adepta libertate, quam urget, ostendendo Christum ipsis, si velint adhærere legi, sub qua nati non erant, esse frustra, atque dissidia cum fervore agitata, ad opera carnis pertinere, ac penitus dedecere Christianum nomen profitentes. Quam deductionem claudit variis hortationibus, fluentibus ex noxa litium, ac pravis moribus illas natrientium.

§. XI.

Quam fortiter atque strenue Paulus resistit primo „Posterior
 errori, illorum qui legis jugum, contra decretum Apo- „error erat
 stolorum, ac contra rei naturam, collo Paganorum impo- „tolerabi-
 nebant, mitius tamen illos tractat, qui in altero hærebant, „lior.
 cujus noxias sequelas potius reprimat, quæ paci atque con-
 cordiæ obstabant. Hinc leniori in epistola ad Romanos,
 quam in illa ad Galatas utitur stylo, & solum increpat, il-
 lum erroris apud aliquos abusum, qui in hypocrisis con-
 sistebat, qua rituales observantes eique nitentes legem,
 spe justitiæ ex illa impetrandæ, moralem negligebant cap.
 II, 17. seq. Liberos a lege rituum esse, credentes in sospi-
 tatore, quidem asserit cap. VII. propter mortem Christi
 & pacationem per illum perfectam, nemini tamen vitio
 vertit si, ut Judæus natus, illam observaret, nec injungit
 ulli ut desistat ab ea Ibid. vs. 25. Rationes hujus rei plu-
 res sunt. Prima, quod nati sub Judaismo, circumcisionis
 sacramento obstricti essent legi, quem sacramenti illius ef-
 fectum Gal. V, 3. inculcat; quod si autem non illico ab
 amore atque reverentia legum, quam cum lacte materno
 infuxerant, recedere possent, modo in Jesum Christum
 omnium umbrarum corpus crederent, nec cogèrent alios,
 ut elementa illa observarent, pro innocuo habebat istum erga
 legem affectum. Hinc & in epistola ad Ebræos, scripta ad
 Hierosolymæ incolas, qui fidem in Jesum susceperant,
 nuspiam injungit, ut desisterent a rituum observatione,
 sed solum, quantumlibet rituum insufficientiam ad salutem,
 per universam epistolam, maxime cap. IX. atque X. incul-
 cet, ut confessioni Jesu Christi adhererent continuo,
 cap. III, 1. X, 23. nec ab illa, aut congregatione Christiano-
 rum recederent, deficerentve cap. X, 25. ss. utque se mo-
 rigeros gererent monitis doctorum cap. XIII, 7. & in amo-
 re fratrum imo peregrinorum, quos inter vocatos ex pa-
 ganis fuisse quis dubitare poterit! pergerent cap. XIII, 1-3.
 Secunda ratio est sita, in lenitate Spiritus Christianismi,
 C qui

qui ad pacem & concordiam compositus, tolerantiae characterem prae se ferebat, ubicunque & in omnibus, fundamentis religionis non adversantibus: Hinc illa condescendentia Pauli insignis, qua debilibus gravis esse volebat, atque quantum licebat, se commodum praebebat Judaeis & Paganis 1 Cor. IX, 20. *Is. Judeis factus sum ut Judeus*, Ethnicis ut Ethnicus, *factus sum omnibus omnia*. Quid id insinuat? Sequutus sum utriusque partis mores, innocuos, professioni dogmatum Christi non repugnantes, cum Judaeis, debilioris scilicet conscientiae, nam de talibus agit per nexum, cap. VIII, 13. abstinui a cibis interdictis, cum paganis illos comedi, ne scandalo essem ulli. Adeoque istorum rituum observationem non prohibui. Tertia denique ratio est, quod quanquam Judaei in dispersione inter gentes degentes, liberati essent a Lege, dum aberant ab illo loco, a quo omnis ritualis sanctitas proficiscebatur & formam accipiebat, a templo, loco cultus, quem Deus elegerat, sic ut extra Palaestinam, nequidem lex potuerit ex Dei intentione observari, conf. Venerabilis *PFÄFFLI Dissert. de abrogatione legis caerimonialis, etiam quoad ipsos Judeos*, tamen alia & major obligatio, incolis Palaestinae & Solymorum videtur incubuisse, quam diu templum staret. Fides enim in Jesum Christum & desiderium justitiae ab illo partae, poterat cum rituum istorum observatione, modo in illis non quaereretur justitia, dignitas & meritum, consistere. Pii & in Christum credentes, convenienter fidei Christianae, in ipsis ritibus poterant contemplari speculum, nunc partae, & olim per illos adumbratae salutis. Id enim nisi statuatur, peccasset contra dogmata propria Paulus, se purificans in templo, oblato sacrificio, propter votum; peccassent socii cum illo templum ingressi, ejusdem voti causa, peccasset cum maxime Jacobus, id Act. XXI, 23. 24. suadens, ut convincerentur Judaei, illum paganis annuntiantem libertatem a Lege, Judaeis item extra Palaestinam degentibus, non tamen Mosis instituta voluisse evertere. Nec posset defendi circumcisio Timothei

Act

Act. XVI, 1. qui tamen ut natus ex Patre pagano, propter alterum Parentem, Judæam, legi subiectus videri potuit, a qua Titus, ortum ex Ethnicis ducens, liber erat Gal. II, 3.

§. XII.

Pharisaicos errores de legis necessitate, deque ejus efficacia ad justitiam coram Deo acquirendam, tanquam causas litium vidimus, qui si, quod fieri solebat, animos ad arrogantiam & ad contemtrum Ethnicorum, aut ad fugam confortii cum illis, impellerent, pacem turbabant & unionem lædebant. Errores quidem alii a vocatis ex Judæis disseminati sint, quorum indicia in Apostolorum monelis conspiciamus, verum quum ex Judaismo originem non duxerint sed ex Philosophia ut dicitur orientali, quanquam propugnati a Judæis, illos in hunc censum referre nequeo. Tales erant errores, a fanaticis sparsi, de origine peccati ex carne, de via ad perfectionem in maceratione corporis aperta, Col. II, 18. ss. de abstinencia a conjugio & variis cibis 1 Tim. IV, 3. Rom. XIV. Licet enim ex secta Essenorum profluxerint, probante id Cel. MICHAELIS, in *Introductione in N. T. §. 126. & in Paraphrasibus epistolarum Pauli*, passim, & Plurimum Reverendo atque conjunctissimo Collega ELARDO WAGNERO in diss. Inaugurali de *Philosophia ad Col. II, 8.* asseclas æque inter paganos & patronos habere potuere, quoniam inter illos fanatica illa Philosophia itidem florebat. Hymenæum & Philetum, ex ejus decretis negantes mortuorum resurrectionem, illamque mystica vocabulorum interpretatione, jam factam contententes, ut & illos, quos Paulus confellit, 1 Cor. XV. carnis resurrectionem negantes, Judæos fuisse, nullo indicio constat, Ethnicos vero, nomina istorum arguunt.

„Doctrina
„fanatica
„Essenorum
„in hunc
„censum
„non veni-
„unt.

Inter vo-
catos ex
paganis
erant pro-
clives ad
licentiam
in myste-
riis.

Transco ad paganos. Dogmata ad quos Judæi allide-
rent, non sicut hi, introducere in civitatem Christianam,
adhæsit tamen aliquid eorum moribus, quod Judæis scan-
dalo erat. Libertatem nempe a lege nimis extendebant,
quidam imprudenter, alii vitiose ad effrænem licentiam quam
carni permittebant, eoque Judæis erant offensionis. In epi-
stolis enim ad vocatos ex Judæis scriptis, istiusmodi de-
hortationes a vitiis non legimus, ac quidem in illis, quæ ad
eos datæ sunt. Libertatis, a rebus, Judæis in patriis legibus
interdictis & idcirco exosis, abusus vitiosi exempla præci-
pua latent, in inclinatione ad res ad cultum idololatricum,
quem Judæi horrebant, spectantes, tum ritus, tum cibos.
Ritus consistebant in mysteriis, ad quæ animi eorum erant
proclives. Alludit eo Paulus Ephes. V, 11. 12. 13. ubi ve-
tat *communione cum operibus sterilibus tenebrarum, quæ
clam peragabantur, corripienda a luce.* Mysteria vero, quæ
varia erant inter Ethnicos, in adytis templorum agebantur,
atque populo, uti notissimum est, obtegebantur patebant-
que solum epopis atque initiatis. Mores tales imitari, con-
tra *angelorum* vitæ Christianæ impingere, non solum ibi vñ.
14. asseritur sed & illos reprehendendos esse a sanctis injun-
gitur. Id eo clarius patet, quoniam in epistola priore ad
Timotheum, quem æque ad cæterum Ephesinum ac ad Ti-
motheum spectare, eruditi Interpretes passim observant,
crebro ad illa arcana sacra respicitur, idque ut accurate expen-
sa dicta manifestum reddunt, eo fine, quo, qui forte in il-
lo cætu, per præjudicia educationis, veneratione ducebant-
ur erga illa Sacra, aut in illis initiari desiderarent, opinio-
ne quod eo modo sapientes magis essent reddendi, convin-
cerentur de dignitate religionis Christianæ & vanitate cultus
idololatrici. Descriptionem magni mysterii pietatis, pro-
lixam valde 1 Tim. III, 16. ex dogmatibus Ethnicorum de
mysteriis illorum queritis, eruditam dedit JAC. GOTHO-
FREDUS, in *dissertatione inserta Bibl. Crit. Tom. V. pag.*

942. edit. Francof. Epiphaniæ vero magni nostri Dei & Spiritatoris Tit. II, 11. III, 4. *LE MOYNE Varr. Sacr. Tom. II. pag. 278. seq.* Judæi horrebant quicquid idolorum attingebat cultum, adeoque & illum exercentes.

§. XIV.

Accedebat, aliquos vocatorum ex paganis, quosdam „Ut & ad ritus idololatriæ dicatos, habuisse pro indifferentibus, argu- „etiam Diis mentis speciem præ se ferentibus, ad id inductos, neuti- „consecra- quam autem expendisse, an licita illa per se, etiam con- „tam. ducerent cœtui, & sociorum in civitate sancta, ædificationi. Cumque hi peccarent in excessu, Judæi ob odium cultus idolorum, in alterum incidentes extremum, revera indifferentia horruere, tanquam exorbitantia, ut & illos, qui eis utebantur. Ob tantam diversitatem opinionum, & affectus alteram partem in transversum agentes, lites degenerare potuere in odia mutua. Ex ratiociniis Pauli 1 Cor. VIII. IX. & X. apparent cum argumentis, ad speciem compositis, scandala inde orientia, ut & observandæ boni publici atque amoris causa, cautela. Vesciebantur aliqui idolothytis, nec id solum in privatis agebant ædibus, sed & in templis idolis consecratis, invitati nempe ad convivia a cognatis atque amicis. Argumentum quo id defendebant erat, idolum esse nihil cap. VIII, 3. unde, non ens neminem polluere, deducebant. Verum cum templa idolorum cultui dicata essent, conviviaque honori illorum devota, atque ex carnibus portio in altari oblata dæmonibus sive deæstris, pocula quoque haurirentur in honorem bonorum, & ad placationem malorum dæmonum, alludente eo Apostolo cap. X, 21. ritus hi, signa reverentiæ paganorum erga dæmones, nullo modo, & multo minus, in societate cum illis, poterant esse indifferentes. Gravissimum inde oriens scandalum, reprimere studet Paulus cap. VIII. docendo contra præjudicia, istiusmodi fortium, quales se reputabant

rabant esse spirituum, quorum conscientia non facile turbabatur, rebus quas indifferentes esse existimabant, non omnia licita, simul conducere cap. VIII, 19. X, 23. cumque maxima Christianos obstringeret obligatio, ad sectanda, quæ pacem & unionem ecclesiarum confirmarent atque ædificationem promoverent, hinc interdictis conviviis in templis paganorum, ubi idolothytis vescabantur, id quod & litteræ decreti Hierosolymitani adversum erat, atque ad scortationes in impuris quorundam Idolorum cultibus, an- sam & incitamenta præbere poterat, suadet nequidem in pri- vatis conviviis, vescendum esse ab illa esca, si quidem pa- tuerit, diis illam fuisse dicatam, quandoquidem inde fra- ter debilis posset scandalo affici.

§. XV.

„Atque ad
„scortatio-
„nem pro re
„indifferen-
„te haben-
„dam.

Aliis, ipsa scortatio pro re indifferente, aut saltem non adeo vitiosa fuit habita exercitaque ex adhærente, per edu- cationem & consuetudinem, labe. Judæis, saltem qui ad le- gis normam mores componere studebant, quam carnalis atque mulierosa illorum esset natio, horrore erant prostibu- la, Deut. XXIII, 2. 18. ex adverso, quam impudici pagano- rum in magnis urbibus fuerint mores, Romæ, Ephesi, Co- rinthi, id post Pauli dicta Rom. I. & commentarium quo illa illustravit CORNELIUS ADAMI in exercit. Exegeticis V. pag. 501. seq. qui de Corinthiorum antiquitatibus scripse- re, satis dedere evictum. Hinc Paulus in priore ad Corin- thios, omni studio atque zelo dehortatur membra cæcus ab illo crimine commixtionis cum prostibulis 1 Ep. VI. 14. 18. qui & antea judicaverat, e re Corinthiorum esse, speciali hunc in finem scripta epistola, sed quæ in Canonem non relata deperditæque est, illud ipsis dissuadere scelus, Ibid V, 9. Obicem ei quoque ponere quæsivere Patres concilii Hierosolymitani Act. XV, 29. *παραγορεύειν* inter quatuor vitan- da a paganis credentibus, ultimo memorantes loco. Quan- tum

tum inde argumentum cudi posse existiment, qui sanguinis & suffocati escam, interdictam esse contendunt, quique nuperrime illam egit causam eruditissimus *DE LANY* in *Inquisitione Revelationis Tom. 11. pag. 42. seq. edit. german.* quod cum scortatio virium sit, commissum contra legem moralem, reliqua ibi verita, tanquam paria & legi morali, uti Christianis in Evangelio scripta & declarata est, adversa, iridem in perpetuum nec ad tempus interdicta spectari debere; a robore suo multum perdit, si *πορνεία*, quod quæ circumstant exigunt, restricte intelligatur, de connubiis a paganis contractis, sed legi Judæorum adversis. Sunt id nuptiæ incestuosæ, Judæis veritæ sub gravi comminatione Levit. XVIII. XX. Res quas maxime Judæi horrebant, omittendas esse, Apostoli injungunt. Tales, vel legi cærimoniali adversabantur, recte, pacis causa vitandæ, quam diu lex durabat, stante templo; vel legi naturæ, ut incestus & scortatio, qualem committebant pagani, horroris Judæorum causa, reliquis jungi poterant, licet interdictum in perpetuum & tamdiu ac natura humana duraret. *Πορνεία* autem de incestu insignite adhibetur 1 Cor. V, 1. quod jam ad interdictum concilii Hierosolymitani observavit *SELDENUS de anno civili Judæorum cap. XXII. pag. 102.* Committebatur a paganis plurimis; vide quæ adduxit ad locum *WOLFIUS in curis & quanquam legibus Romanis, plurimæ species, hæc sigillatim, essent prohibitiæ, illæ tamen non omnes continebant gentes, in orbe Romano, dum plurimæ a consuetudinibus non poterant retrahi. Græci sane & molles Jones, ad quos Evangelium ante quam ad populos Italiæ delatum, his se contaminabant maculis. Causas ob quas Proconsul Achajæ in hoc scelus non animadverterit graviter, inquit Vir spectabilis HENRICUS WILKENS eruditus nostræ urbis mercator, in dissertatione, ab ipso conscripta elegante, nostroque sub præsidio defensa anno 1747. cum adhuc in Musarum castris militaret, sistente specimen antiquitatum Corinthiacarum §. 35. Species igitur istæ nuptiarum, contractæ sub*

pa-

paganismo, quanquam non contrahendæ per decretum Apostolorum, post susceptam fidei professionem, Judæis ansam præbebant scandali. Paganum enim, incestuosum istum olim fuisse, non Judæum, conficio ex detestatione hujus sceleris, inter Judæos, isto in seculo usitata. Prodit illam *PHILO de Specialibus Legibus pag. 302. edit MANGEPI*, ubi leges de incestu explicat, atque inter paucas species interdictarum, quas tangit, hanc sigillatim urget, præstantiam Legum Mosis, præ Persarum, Aegyptiorum, aliorumque populorum institutis, inde evincendo, quod ὡς καὶ προγόνῳ, τελευτήσαντος πατρὸς ἀγεῖσθαι μητρὶν ἐφῆκε, ne quidem filio post patris obitum, novercam ducere permittat.

§. XVI.

„Quorum
„errorum
„somes in
„seductione
„Pseudodo-
„ctorum la-
„tebat.

Liquet ex hactenus illustratis, de affectu erga mystica paganorum sacra convivia in templis celebrata, impuritates carnis & incestum, vocatos ex paganis, procliviores fuisse ad sententias & consuetudines, quibus morum gravitas, puritas & severitas lædebatur, Judæis, saltem in secta Phariseorum enutritis, severis legum patriarum cultoribus, exosas. Hac ex ratione Paulus Galatas hortatur, postquam illorum libertatem a Lege cærimoniarum vindicaverat, ne abuterentur libertate ad licentiam carnis Gal. V, 13. monens ibidem vs. 24. illos qui Christi sunt, cruci suffigere carnem cum concupiscentiis & passionibus animi. Hinc quoque pristinum sub paganismo statum, e quo liberati erant, ob oculos ponit, quando illis inculcare studet puritatem morum Rom. XIII, 12. fs. 1. Cor. VI, 9. seq. Ephes. V, 8. 9. sigillatimque a πορνείᾳ & vitiis cum illa connexis, aut ad illam ducentibus dehortatur, in istorum dictorum nexu. Mirum videri posset Apostolum, tanta cura debuisse dissuadere id vitium, receptis in disciplinam Christi & civitatem sacram. Sed qui expendit, quid consuetudo, atque mores gentium inoliti efficere possint, cum maxime si irritamenta ex pravis accedant doctrinis, is mirari

mirari desinet. Exsurgabant autem falsi doctores & seductores, eique ex utraque gente Judaica & pagana oriundi, morum effraenem licentiam defendentes, atque ad impuritatem seducientes Christianos imbecilles. Tales pingunt Petrus 2 Ep. II, 1. seq. idque sigillarim impingit vs. 18-20. III, 17. Judas vs. 4. seq. Jacobus V, 19. 20. Johannes in Apocal. II, 14-20. In errorem & ad devia secum abripiebant vocatos quoque ex Judæis, ad tales enim epistolæ, ex quibus modo testimonia produximus, scriptæ sunt, vocatis tamen e præputio magis imminebant, ut monelæ docent *μη πλανᾶσθε* 1 Cor. VI, 9. Ephes. V, 6. &c.

§. XVII.

Præter istas opiniones, quæ quanquam se prodidere in factis, verbis tamen etiam sunt propositæ, atque dogmatum apud quosdam induerunt formam, apud vocatos ex paganis mores quosdam deprehendimus, qui Judæorum animos irritabant, disfidiaque acuebant. Fastum elationemque animi cernimus, æque iniquum, quam Judaicus erat, quanquam ex alio profluentem fonte. Dum Judæi turgidi erant ob genus & prosapiam ex Patriarchis, & sane gens nobilior in orbe terrarum non fuit, aut hodie dum est, ac prisca judaica, siquidem nobilitas æstimetur ex cereis atque imaginibus majorum, quos per secula plurima quin & ab origine mundi poterant enumerare, ei, quorum genealogiæ erant conservatæ; dum se quoque efferebant ob legem aliasque prærogativas, quas Paulus Romanis proponit cap. IX, 4. 5. quasque non de nihilo æstimandas esse, recte insinuat in ratiocinio cap. XI. Pagani elato videntur fuisse animo ob dona Spiritus Sancti, in illos, & ut ex indicis apparet, majori modulo effusa, quam in Judæos. Paucis in epistolis ad vocatos ex Judæis datis, de Spiritus donis legimus, si exceperis quæ Petrus 1 Ep. IV, 14. *de spiritu gloriæ recubante in credentibus* & quæ Jacobus V, 14. de dono sanationum habet. Cæteroquin in epistola ad Ebræos,

„Pagani
„præterea,
„ob dona
„extraordi-
„naria, ma-
„jori in il-
„los modulo
„ac in Ju-
„dæos colla-
„ta, turgidi.

D

Ebræos,

Ebræos, Judæ & tribus Johannis, tāta prætereuntur, etiam ubi occasio aderat, ea commemorandi & de muneribus in Ecclesia agitur, ut 1 Pet. V, 1. seq. Verum plura de eis, in datis ad vocatos ex paganis leguntur, interque illas, vix est una, in qua non occurrant hortationes ad legitimum illorum usum, & cautiones, ne quis illis abutatur, & ne quis se eapropter super alios efferat. In coetu Romano, cum epistolam exararet Paulus, pauca vigeant charismata, unde desiderabat illum adire, quo cum illo plura communicare posset cap. I, 11. aderant tamen, uti ex hortationibus liquet cap. XII, 6. seq. de recto illorum usu, & v. 3. ne quis eapropter arroganter ageret. Corinthi illa locum habuisse, ex utraque liquet epistola, insignite ex prioris capitibus XII - XIV. ubi disidia eapropter oborta reprehenduntur. Attentionem mereretur convictio, quæ per apostrophen proponitur, 1. ep. IV, 7. alicui non nominato, se insigniter efferente supra alios, propter dona, qui, cum in antecedentibus non esset nominatus, (Apollo enim is esse non poterat, ut quidam Interpretes suspiciose nimis putant, cum ejus causam agat Paulus,) is procul omni dubio est, qui tanquam caput adversariorum Pauli in cœtu Corinthiaco, & author rixarum, ob donorum præcellentiam se gerebat, quemque recte sæpius reprehendit, digitum in illum intendendo pronomine *tu*, aliquis, emphatice posito, ut observat Clar. MICHAELIS *Introd. in Libros N. T. pag. 468.* In epistola ad Galatas, mentio Spiritus, coetus membris indulti, ex quo beneficio, non ex lege orti, argumentum petitur contra seductionem ad legem observandam cap. III, 2. occurrit, dum & *πνευματικοί* sive istorum donorum compotes, de suis circa lapsos momentur officiis, cap. VI, 1. Apud Ephesios viguisse, docent tum obsignatio per Spiritum Sanctum promissum, & arrhabonem cap. I, 13. IV, 30. tum commemoratio illos participes redditos, omnium beneficiorum paganis destinatorum, inter quæ sane Spiritus erant dona cap. II, 13. seq. III, 6. 9-12. commendatio denique donorum post ascen-

23.

22.

2

2

ascensionem Christi in coelos effusorum, quibus instructi fuerunt Ministri coetuum, quibusque quilibet in emolumentum coetus debebat uti, cap. IV, 7-16. quæ absque extraordinariis explicari nequeunt. Quanquam singularia de coetibus Philippensi & Colossensi non commemorantur, aut donorum, in epistolis ad illos datis, occurrant distincta indicia, præterquam quod præsumendum sit, membra illorum, quorum mentio fit, quod munera gesserint, eis fuisse ornata; Thessalonicensis ecclesia, eis erat instructa, ut moneta de recto usu illorum 1 Ep. V, 19. seq. evincunt. Historia quoque propagati Evangelii in orbe terrarum, indicia habet, magna mensura in gentes Spiritum esse effusum, indeque ansam Judæis datam esse admirandi dispensationem divinam, Act. X, 45. XI, 2. collato 16. XV, 8. 9. quæ admiratio postea in invidiam mutata est, Act. XIII, 45. ad quam minuendam, Apostolis erat demonstrandum, benedictionem Abrahæ, cujus, ut conspici poterat insignem portionem charismata constituebant, collatam esse in Gentes Rom. VIII, 15. & Gal. III, 5.

§. XVIII.

Subjungimus tentationem paganorum ad immisericordiam erga Judæos arrogantes & invidos, duriore tamen forte in orbe utentes & pauperes, illos sane, qui fervidius urgebant legis jugum cervicibus paganorum esse imponendum, incolas Palæstinæ, insignite pauperes sanctos Judææ Rom. XV, 26. appellatos. Commune Hierosolymis collectum ærarium, mox exhaustum esse, & pauperum copiam cætui fuisse gravem, quorum egestati ut confu-
 leretur, Patres Hierosolymis congregati, jam curabant, Gal. II, 10. atque inopiam illam auctam esse, per magnam famem grassantem tot annos, in orbe Romano sub Claudio, ostendimus in dissertatione, *de finibus a Deo hac fame intentis*. Circa eleemosynas jam mature in ipso cætu Hierosolymitano lites sunt exortæ, inter Judæos incolas Palæstinæ,

„Accedebat
 „immiseri-
 „cordia er-
 „ga paupe-
 „res Ju-
 „dæos.

& exteros ex Græcis Act. VI, 2. Feliciore sorte, multi ex paganis vocari utebantur, inter quos erant divites 1 Tim. VI, 17. quanquam pauci 1 Cor. I, 26. Plurimas hortationes ad misericordiam & largitiones, tali modo propositas legimus, ut prudenti consilio tacite exprobraretur parsimonia nimia, ex animo, si non male, tamen non, ut fraternus amor exigebat, erga fratres Judæos, affecto, ortum ducens. Specimina rei clarissima, in epistola ad Galatas occurrunt, cap. VI, 8. inprimis 10. ubi *διὰ τοῦ τῆς πίστεως*, distincti ab omnibus aliis illisque præferendi, pauperes sunt ex Judæis Palæstinis. Faciunt huc dicta de *κοινωνία* exercenda, ad quam sigillatim spectabant largitiones pauperibus factæ, vide Rom. XV, 26. 2 Cor. VIII, 4. Ebr. XIII, 16. ut & laudes liberalitatis, demonstratæ Judæis fratribus, & sic prolatae, ut pateat, non omnes ad illam satis fuisse promptos, in locis modo allegatis ut & 2 Cor. IX, 13. Gal. V, 8. seq.

§. XIX.

„Harum
„dissensio-
„num gra-
„vus.

In acres contentiones, hæ lites abierunt aliquando, quibus pace inter privatos, aut partes ecclesiæ disrupta, schismati propinqui fuere quidam coetus. Memorata Phil. III, 2. *κατατομή* discissio, non longe inde abfuit. Et quanquam Apostolorum ævo, aut ante destructum templum, de discessionibus nil legamus, facta tamen deprehendimus, quæ, nisi obstitisset illorum prudentia cum autoritate, sacrorum communionem, quod postea contigit, evertissent. Fervor ingens apud ex Judæos observatur, quos Paulus in allegatis antea ex epistolis ad Galatas & Philippenfes dictis, acriter castigat. Et quæ intentio eorum esse poterat, qui calumniis illum onerabant, contra quos in posteriore ad Corinthios se defendit, nisi retrahendo animos ab illo, schisma parare? Recensitæ inter opera carnis Gal. V, 20. *lites, inimicitia, fervores, ira, dissensiones & aemulatio*, initia secessionum indicant, cum maxime vox posterior disces-
sum

sum a coetu, five per relapsum ad Judaismum aut paganis-
mum, qualis 2 Pet. II, 22. & ad Ebr. X, 23. seq. describi-
tur, five ad statum separatum. *Ἀνδραπώτος αἰρετικός* Tit. III,
10. talis est, qui communioni sacrorum nuntium miserat,
atque eapropter *αὐτοκατάκριτος* qui se ipsum condemnat, &
devitandus post aliquot monetas, iuste declaratur. Quan-
quam dicere non habeamus, an exeuntes e coetu, de qui-
bus Johannes 1 Ep. II, 19. eo, ob disidia cum paganis &
adhaerentes errores Judaicos, facinr perducti, an alia ex
causa: Videmus tamen in Epistola III, 10, Diotrephen,
Johanni adversantem, negantemque recipere fratres, illos
ejicientem ex coetu, & impredientem alios, ne eos recipi-
rent, exemplum præbere istiusmodi odii, cujus effectus &
sequela in schisma degenerare potuisset. Doctorem illum
non ex Judæis, verum ex paganis fuisse, omnia suadent.
Distinguuntur enim, fratres ablegati a Gajo cum testimonio
vitæ, Deo five doctrina divina, dignæ, ab ethnicis vs. 7.
Sed quibus? An idololatriæ deditis, an ad Christi confes-
sionem perductis? In priores certe non quadrat id, cujus
causa laudantur, quod nihil receperint ab ethnicis, a qui-
bus nihil expectare poterant, odio religionem Christi, tan-
quam novam & noxiam superstitionem prosequentibus,
igitur de posterioribus, de conversis id est capiendum, a
quibus nihil, extorres & exfules, nominis Dei causa, re-
ceperant. Judæos adeoque hospites vs. 5. & nominis Dei
causa exfules vs. 7. receptos a Gajo vs. 3. 6. ejusque testi-
monio comiratos, recipere vs. 10. quin & ipsius Apostoli
mandatum vs. 9. detrectabat Diotrephes, adversus illum
malis & inconditis sermonibus blaterando vs. 10. Præsu-
mere id neutiquam licet ab ex Judæo, adversus Apostolum
circumcisionis tentatum esse, five illum rejecisse socios in
fide, ex Abrahamo prognatos atque contribules. Potius
vocato cuidam ex paganis, conveniunt quæ produximus
indicia, ut & causæ, quæ recte adduntur in mentione sti-
pis, ab ethnicis credentibus non receptæ. Advenæ erant
pauperes, erga quos hospitalitas exerceri debebat, cujus

causa impendendi sumtus & erogandæ eleemosynæ: Metuebat igitur detrimentum ærarii Diotrephes, verum præter rationem, dum vocatis ex gentilibus, hi non fuerant graves, castigandus idcirco ab Apostolo gravius. Et sane disfidiorum effectus, in negatis eleemosynis, aut parca nimis manu, in pauperes Judæos, ab ethnicis credentibus collatis, supra observavimus §. XVIII. Ne nunc argumentum ex nomine Diotrephes, græcæ originis, quod tamen leve esse fateor, ductum, superpondii loco, addam. Ut istud indicium est vitii a pagano commissi, sic fervoris judaici alia patent, ex effectu, quem zelus eorum habuit, apud ipsos Apostolos Petrum atque Barnabam, cespitantes Gal. II, 13. Disidium præterea inter Paulum & Barnabam Antiochiæ exortum, ad excandescentiam animorum & separationem consortii in itinere, ascendens, uti ex fonte hoc manavit, sic manifestum reddit, lites istas, apud alios, tantis donis non præditos, acerbis valde potuisse evadere. Johannis, Marci enim causa exarsit Act. XV, 37. quem comitem sibi in itinere jungi, Paulus recusabat, ea propter, quoniam ipsos in priore itinere inter gentes, conversationem cum illis nauseans, deseruerat. Barnabas vitium illud pro leviori, in quod ipse deinceps incidebat, Paulus pro graviore habebat. Specimen denique simultatis, ex disidiis his enatæ addam. Præbent id acta Apollonis, Corinthi. Abierat inde animo indignabundo, monitus a Paulo & oratus, nondum tamen ut rediret, exoratus, dum epistola scribebatur 1 Cor. XVI, 12. sic ut nequidem firmam spem concipere aut promittere posset Apostolus, quod esset rediturus. Acciderant adeoque in coetu ipsi displicentia, quæ permoverant ejus animum, ut potius inde pedem moveret, quam diutius eis resisteret. Scandalum Apollonis ex aliquo nævorum in coetu, quos Paulus in epistola corrigere studet, ortum esse, præsumere licet. Age dispiciamus quis ille sit. Sunt suspicaces nimis, qui Apolloni labem affricant, ac si humani quid passus fuerit, seque tanquam caput factionis gesserit, & adversarium Pauli,

Pauli, ex male intellectis verbis 1 Cor. IV, 6. imo istum esse arrogantem istum, quem ibid vs. 7. reprehendit. Verum ego potius ex eis, quæ circumstant, elicio, illos arctissimo unionis vinculo fuisse junctos, atque idem sensisse. Cæteroquin enim tam valide reditum Apostolus non potuisset urgere, si is fuisset rurgidus pacis turbator. Apollonem quoque non reprehendit cap. IV, 6. quasi iis se opposueret, ait enim *Ταῦτα μετασχηματίζα eis ἑμαυτὸν ὡς Ἀπόλλων, δι' ὑμῶν, hæc enim per transformationem dixi, de me ὡς Apollone, vestrum causa.* Igitur non Apollonis causa, igitur nulla in ipsum cadebat culpa. Monendi erant Corinthii, ne quisquam esset, qui de se immodice sentiret. Fiebat hoc a quopiam, non nominato, in coetu, quem reprehendit vs. 7. se extollente in donis, aliosque præter se despiciente, & membra coetus seducente, ut se appellarent secundum nomina Apostolorum & virorum Apostolicorum. Dixerat de se & Apollone cap. III, 4-7. quemlibet suum in coetu ædificando præstitisse opus, & vs. 21. 22. cuilibet membro, æquale in hæc instrumenta manuum Dei, esse jus, utpote destinata a Deo, ad salutem coetus. Per transformationem *μετασχηματισμὸν* vero de eis dixerat, quasi se gererent, tanquam factionum capita & duces, ut eo melius intelligerent Corinthii, destructum iri omnem coetus ædificationem, si ipse cum Apollone, sic se gererent, ac quidem a factiosis hominibus, nominibus illorum abutentibus, fiebat. Mentio certi alicujus vs. 7. ut & virii, ab illo commissi, ob quod reprehenditur, scilicet gloriationis, in eo quod tamen acceperat, præstantis adeoque doni alicujus, scandali Apollonis ansam detegit. Donum illud præstans est ex classe præterordinariorum, quæ cap. XII. & XIV. enumerantur. Licet indicium speciale illius, hic non appareat, conjectura tamen illud detegere licet, tale fuisse, cui nimium statuebatur pretium a quibusdam in coetu, sed quod per declarationem Apostoli, inferioris erat ordinis. Donum linguarum, cum Prophetia secundi generis, illa erant, quibus quidam in coetu inescati, reliqua majoris pretii,

pretii, minoris æstimabant, in detrimentum pacis & concordiae, ad quem errorem corrigendum, compositum est ratiocinium cap. XII - XIV. Dona vero extraordinaria, ut supra § XVII. evicimus, majori modulo in vocatos ex paganis, quam in vocatos ex Judæis erant collata, unde ansa elationis istorum & horum, si non invidiæ, sane similitudinis, siquidem isti, se in illis, cum horum contemptu efferrent, enascebatur. Arrogans ille Pauli hostis, contra quem toties calamus in utraque epistola, sigillatim posteriore, stringit, quemque quasi digito monstrat, Apollonis amicus esse non poterat. Impatienter adeoque ferens factum, secesserat. Sed & imbecillitatem animi experiri potuit, adhærentem adhuc ex anteriori statu. Delatus enim Ephesum Act. XVIII, 24. fide in Jesum imbutus, baptismum Johannis solum noverat vs. 25. ergo baptismi Spiritus, de quo Johannes prædixerat, ignarus, ab Aquila & Priscilla de via Dei vs. 26. id est de Paganorum vocatione atque donis erudiendus, commendatus a fratribus, discipulis in Achaja, Corinthi, adeoque vocatis ex paganis, ut illum reciperent, (intercedebat adeo aliquid istam commendationem exigens) ubi præterquam quod Judæos in disputatione devicit vs. 28. Pauli opus, irrigando promovit 1 Cor. III, 7. atque sic, inter vocatos ex paganis, ob dona turgidos, invenit quod esset offendiculo. Magna quoque mihi sedet suspicio, lites in coetu Corinthiorum, dum sacrum celebrabatur epulum, illius usum reddentes indignum, ex his disidiis fuisse auctas. Etenim 1 Cor. XI, 21. ansa ad illas enarratur, ad oblationes non omnes fuisse admissos, ditioribus sua sibi servantibus, dum pauperes esuriebant, & sic irritabantur. Pauperes vero atque victu destitutos, potius inter advenas Judæos, hospitalitatis officio, etiam in agapis reficiendos, quærendos esse, quam inter cives Corinthios, suadet status nationum in isto ævo, & vero magis est simile, membra coetus, fuisse æquiora erga concives pauperes, quam erga advenas, sigillatim ex Palæstina. Grande autem vulnus concordiae infligebatur, talibus disensionibus.

§. XX.

§. XX.

Possunt hæc illustrari, ex sectarum historia, quæ ex „ *Illustran-*
his dissidiis, post destructam Hierosolymam enatæ sunt, „ *tur dissidia*
dum lites post excessum Apostolorum abiire in schismata. „ *ex Sectis*
Natales enim primarum hæresium, in his dissidiis quæren- „ *„Ebionæo-*
das, fidem facit consonantia errorum ab illis defensorum, „ *rum & Na-*
cum seminibus eorum a nobis lustratis. Verum longioris „ *„zaræorum*
discussionis negotium est hæc disquisitio, quam nunc insti-
tuere non licet, cum de hæresium origine & erroribus, a
priscis dicta, multarum distinctionum indigeant, ut tollan-
tur apparentes contradictiones, dum diversis in regionibus
atque sæculis successu temporis, diversam induere faciem,
cui accedit, quod ex schismatibus inter ipsas ortis, aut ex
coalitione cum aliis, nova sæpe eis sit inducta forma, qui-
bus observatis atque detectis, Patrum dictis, certa manet fides.
Interim, cum tardius exortæ sint hæreses & schismata, ex
erroribus vocatorum ex Paganis, quam ex Judæis, quo-
rum origines statim post excessum Apostolorum & destru-
ctam cernimus Hierosolymam, in Ebionitis & Nazaræis,
operæ pretium est, illorum consensum, cum notatis erro-
ribus ex Judæorum, observare. Testem hic præcipuum
appello HIERONYMUM, illumque aliis præferendum
eapropter censeo, quoniam illorum linguam calluit, cum
eis diu versatus, illorum scripta pervolvit diligenter, ex-
que Apocryphis illorum atque Pseudepigraphis, plurima
dedit excerpta, qui denique moderatum sæpius de eis tulit
judicium. Sic ille; *Ec. I, 12. f. 4. edit. Erasmi, Audiant HEBIO-*
NEI, qui post passionem Christi, abolitam legem, putant
esse servandam. Audiant HEBIONITARUM SOCII, qui JUDÆIS
tantum DE STIRPE ISRAELITICI generis, hæc custodienda de-
cernunt. Duplicem adeoque errorem reprehendit, Ebio-
næorum, alterum, qui absolute, adeoque omnibus etiam
ex paganis vocatis, observationem legis abolitæ incumbere
existimabant, sociorumque illorum, qui natis ex Judæis,
impositam credebant. Non equidem nominantur illi, sed

E

Na-

Nazaræos esse, tum consueta utrorumque apud Patres conjunctio docet, tum HIERONYMI alibi occurrentia dicta, in quibus Nazaræos, nomine appellatos, incusat *quod ita Christum recipiant, ut observationes legis veteris non amittant* in EC. VIII, 14. Tom. IV. fol. 32. inprimis vero in *Epist. ad Augustinum, quæ est LXXXIX.* in qua de adhærentibus Legi, post Christi Evangelium, distinguit Ebionæos, a Nazaræis, hosque JUDEORUM appellat SECTAM a PHARISÆIS HUC USQUE DAMNATAM, *credentes in Christum, filium Dei, natum de Virgine Maria, sub Pontio Pilato passum, qui & resurrexit.* Quæ diversitatem utriusque sectæ, in aliis attinent dogmatibus, circa quam tot controversiæ, quæ eruditorum calamos exercuere, illa cum nos nunc non spectent, non moramur, præterquam quod *ὡς ἐν παρόδῳ* monemus SAM. CRELLIUM in *Initio Evangelii Johannis restituto Part. II. cap. X. it. XLII. & XLIII.* mira arte, quæ cum Evangelio, origines Ecclesiæ, ex ingenio, citra fidem antiquitatis refingit, has controversias transformare, & cum Ebionæi ex plurimorum Patrum testimonio, Jesum pro mero habuerint homine, nato ex Josepho atque Maria, postquam supposuisset, illos genuinos atque primos fuisse Christianos, sed ejectos ex coetu ab ethnicis, Platoniciis *δε λόγῳ* ideis fascinatis, ex his facere antichristos, cum tamen Johannes i Ep. IV, 15. confitentes Jesum esse Dei filium, veros Christianos appellet. Sed vide, quæ contra illum monuit BUDDEUS de *Ecclesia Apostolica*, pag. 506. seq. Novi equidem viros dari Doctos, qui Nazaræorum originem post Constantini Magni tempora quærendam essent, quorum si stare sententia, actum esset de nostra, verum cum ORIGENES apocryphi Evangelii meminerit, quod Ebionæorum dicit, & ab HIERONYMO Nazaræorum appellatur, diversi ab illo, quo Ebionæi utebantur, ut ex FABRICII *Cod. Pseudepigr. N. T. Tom. I. pag. 346. 355. seq.* liquet, illos citius, ex eis exortos esse, quos Paulus in epistola ad Romanos refellit, sicut Ebionæi, ex eis, quos

in

19
in epistola ad Galatas taxat, observante id HIERONYMO
passim, in suo ad hanc epistolam commentario.

§. XXI.

Excerpta quidem, quæ supersunt ex utrorumque Evan-^{Nazaræo-}
geliis, de fidei illorum, in quibus a Christianis Apostolicis^{rum dog-}
abierunt, articulis, vix quicquam docent, nec supersunt^{mata in}
inter reliquias prisca ævi, scripta Ebionæorum, pro legis^{Apocry-}
Mosaicæ necessitate adstruenda. Verum fidei Naza-^{ph, testa-}
ræorum documentum insigne deprehendo, in apocrypho,^{nenti}
quod sub nomine Testamenti XII. Patriarcharum extat,^{XII Pa-}
quodque Viri Celeb. JOH. ERN. GRABIUS *Spicileg. Pa-*^{triarcha-}
trum Sec. I. pag. 145. & JOH. ALB. FABRICIUS Codici^{rum ex-}
Pseudepigr. V. T. Tom. I, pag. 59. inseruerunt. Sollicitum^{tant.}
habet Cel. GRABIUM, qui scripti antiquitatem ex allega-
tis TERTULLIANI & ORIGENIS satis dedit evictam,
quam & stylus prodit, quod ad Sec. II. referendum sit, si
non ad finem primi, mixtio dogmatum Judaicorum & Chri-
stianorum, unde interpolatum a Christiano homine esse
concludit. Verum ipsa illa mixtura, nos ad Nazaræos du-
cit, & systema illud interpolationum, quæ antiquis monu-
mentis tam frequenter imputantur, ut difficultatum exori-
entium nodos, non solvit sed secatur, sic nubem prisca in-
duxit historiæ quamobrem, uti frequentatum erat, sic ho-
die deseritur. Et sane interpolator iste, Patriarcharum ut
dicitur Testamenti, bipedum fuisset ignorantissimus, siqui-
dem, cum voluisset Judaicum scriptum, pia, uti creditum
est, fraude, in honorem religionis Christianæ transformare,
tot judaicos in illo superstites reliquisset errores. Author
summa cum veneratione de Christo, ut Deo & supremo
omnium Domino in coelis scribit *Test. Levi* f. XVI. &
alibi, sed id poterat facere, cum Nazaræi tali modo Jesum ut
filium Dei venerarentur teste HIERONYMO l. c. Pauli etiam
inter gentes, sed Pauli inimici plerumque ex Ebionæis &

secta Pharisaorum fuerunt, ei, qui gentibus dona invidabant, atque illas ad legem cogere studebant, dum Nazaræi cum honore prosequuti fuerunt, atque quidam inter illos, gentibus gratiam non inviderunt, modo ipsi suas sibi res haberent, servarentque prærogativas, qui & varia dicta & facta Pauli, in sensum ipsis faventem, quamlibet præter ejus mentem, trahere poterant, scilicet solutionem voti in templo Act. XXI, 26, condescendentiam illam 1 Cor. IX, 20. atque lenia de tolerantia judicia Rom. XIV, 10. seq. Vid. *Test. Ruben* f. VI. *Simeon* f. VII. *Levi* f. VIII. & XIV. Judaismi, atque amoris erga legem Moysi plurima adsunt vestigia, fideique quod sanguine Judæo cretis obligatio ad eas incumbat in perpetuum. Hinc in plurimis testamentis, Patriarchas introducunt moventes filios, ut observent πάντα τὸν νόμον Θεῶν, omnes leges Dei adeoque & rituales, certissimo documento authorem credidisse, dum Judæorum majores, ad id hortantur, impositum legis cultum universo semini Israelis. Agunt quoque de sanctuario in fine dierum extruendo, post finem calamitatum Judaicarum *Test. Levi* f. X. appellando Hierusalem; spemque foveant, de regno Messiae in hoc orbe, post bella visibilia & invisibilia & post victorias, florituro in æternum *Test. Ruben* f. VI. vide similia *Test. Sim.* f. VI. *Levi* f. XVIII. qualis Chiliasmus, modificatus tamen, ex Judæorum opinionibus, Patribus Orientalibus familiaris fuit, de ipso HALLOIXIO id negante *Vitis Patrum Orient. in vita Papie* pag. 663. Nazaræi, per dogmata sua illum fovere debuere, quamlibet non adeo crassum, ac Cerinthis asseclæ. Hæc cum aliis si expendamus, cum maxime affectum erga Gentes mundi, quo auctor scripti se distinguit a Phariseis, quibus pagani pro immundis habebantur & ideo erant exosi, liquet eum ex leniori Judæorum secta fuisse, in dogmata Sadducæorum magis pronam. Non quidem illos intelligo Sadducæos, qui in voluptatibus se volutabant atque religionem irridebant, sed melioris notæ, qui virtutem moralem sectabantur, illiusque præmia in hac vita, ex merito, large sic distribu

bui credebant, ut ærumnas omnes, tanquàm vitiorum
 certorum spectarent sequelas atque poenas. Testamenta
 virtutem commendant, & quodlibet singularem aliquam,
 sicut tamen, ut opinionem istam simul prodant. Præmia enim
 temporalis felicitatis promittunt certissima, ut poenas in-
 felicitum fatorum comminantur *Test. Rub. f. IV. Simeon*
f. IV. V. Levi f. XII. XIII. &c. & quoad poenas *Test.*
Rub. f. I. & IV. Simeon II. &c. Quamquam non omnes
 Nazaræos idem sensisse, aut iisdem vixisse moribus, verò
 videatur simile, sed potius, uti ubique contingere inter er-
 rantes solet, quosdam longius ac alios, a veritate & bonis
 moribus recessisse, ex contentis Testamentorum liquet,
 authorem eorum cum affectis, meliori fuisse addictum se-
 ctæ, illi nempe, de qua tam moderate sensit *JUSTINUS*
MARTYR in Dialogo cum Tryphone pag. 267. se distin-
 guente virtutis studio, ab illorum aut illius moribus, quem
 Paulus reprehendit *Rom. II, 17. seq.* Deprehendimus ta-
 les, virtutis studio deditos, ad Sadducæorum magis quam
 Phariseorum dogmata accedentes, inter Judæos, qui
 Christi nomen non profitebantur in illo seculo. Talis erat
 PHILO. Ejus enim si expendamus dogmata, apparet il-
 lum nullo modo ad Phariseos accessisse. Quanta venera-
 tione erga legem duceretur, neutiquam tamen eam spectat,
 ut talem, ad quam gentes sint perducendæ, quas suis pa-
 titur frui institutis, licet Judæos beatos reputet, quod ea
 gaudeant. Vid. ratiocinia *de Mose Lib. II. edit Mangeji*
Tom. II. p. 137. In ethnicorum enim, cum maxime Philo-
 sophorum scriptis versatus, quæ volutaverat, adversus il-
 los tam male non poterat esse affectus, ac fervidus & zelo-
 sus Phariseus, quamquam Judæos, Gentes excellere nobi-
 litate, ob Patriarchas atque Legem existimaret. Modeste
 judicium fert, circa illos ex ipsis Judæis, qui, cum existi-
 marent legum ritus, esse figuras intelligibilium, hæc, negle-
 ctis illis observabant, quos Phariseus damnasset, aut casti-
 gasset acrius *Lib. de Migrat. Abrahami Tom. I. pag. 450. 51.*
 Virtutum commendat studium ubique, & quidem exer-

cendum ex infitis viribus, præmiaque terrenæ felicitatis, tanquam ex merito, studiosis illius promittit ubivis, prorsus ad mentem Sadducæorum, vide inprimis ratiocinantem in libr. *Quis rerum divinarum sit hæres pag. 515.* Sadducæismus apertus est, dum *ad libr. cit. p. 514.* asserit, corpus hominis in quatuor elementa redire, spiritum vero in ætherem, & *in libro quod a Deo immittantur somnia pag. 625.* de anima ut scepticus ratiocinatur; sed merentur hæc ulteriorem deductionem. Ex quibus comparatis deduco, pauperes Judæos in Phariseorum placitis enutritos, de Jesu doctrina eruditos, ad Ebionæos, quod & nomen indicat, designans pauperem, atque ut ex dictis Patrum de Ebione ejusque asceclis liquet, ad rigidiores Phariseos accessisse, ut opulentos & floridiore rerum statu in terris fruenter, ad Sadducæos, mitiores erga alios, quantumvis de se, sua virtute & prærogativis præsumferint, indeque discrepantiam inter Ebionæos & Nazaræos enatam, ipsa natura duce, dum his similia quotidie in orbe observantur.

§. XXII.

Quæ Apostoli, discipulis opposuerint re- media & repagula in doctrina In vehementia, qua istæ lites agitatae sunt Apostolorum ævo, supra ostensa, observantur affectus & affectus, quæ splendidam istam notionem, de exemplari sanctitate omnium, primorum Christianorum valde minuunt, fidemque faciunt, fuisse inter illos homines, ex corrupta massa vocatos, pedetentim ministerio gratiæ corrigendos, a quibus humani nihil alienum erat, quique, uti tentabantur ad vitia contra secundam tabulam, sic & ad errores erant proclives. Auctus est, per obstacula inde orta, progressus Evangelii cohibentia, Apostolorum labor. Gratiæ divinæ, per Evangelium manifestæ redditæ, nostra observatione nihil decedit, sed gloriæ ejus ex adverso mukum accrescit, dum patet, ad quæ obstacula, operans in Apostolis, removenda fuerit potens. Inspiciamus methodum ab illis adhibitam, ut dissidia illa partim minuerentur atque

tot-

tollerentur, partim noxa, quam minabantur, averteretur. Cura prima & principalis exferebatur in doctrina. Uti nullam veritatum celabant, quæ ad animos uniendos in charitate, faciebat, five obligationem, incumbentem nominis Christi professoribus, redderet manifestam, five argumenta moventia monitis adderet, sic sigillatim pacem, charitatem, unitatem, communionem, cum eis, quæ illarum studium promovebant, inculcabant & obstantia eis prohibebant. Quanquam primo intuitu videri posset, Apostolorum hortationes, virtutes istas generatim attinere, ut in vita civili erant exercendæ, atque ea verare, quæ inter privatos, in civitate suboriri possunt, litigiis simulatibusque ansam præbentia; Si tamen recte in nexu considerentur, collatis epistolarum historia & finibus, apparet, digitum sigillatim intendi ad animorum distractiones, orientes ex educatione & religioso cultu, cui nuntium miserant. Non opus est, ut omnia dicta recenseam, in quibus istarum virtutum legitur commendatio. Sufficit extantia quædam commemorasse. Prolixum istud ratiocinium Ephes. IV, 1. seq. de colenda pace & exercenda charitate in uno spiritu, quod argumentis urgetur, petitis ex uno Deo, uno Domino, una fide, una eademque vocatione, atque ecclesiæ ratione, quæ unicum corpus ex variis membris constans, repræsentat, huc referendum esse, ad promovendam coalitionem, inter longe a natura disfitos ex Judæos & Paganos, antecedentia in epistola exigunt, tractatio nempe de paganorum vocatione, ad eandem cum Judæis credentibus civitatem & societatem sacram. Eadem claritate radiat hortatio in epistola ad Galatas Cap. V, 22. cum voto insigni cap. VI, 16. ut pax reficiat ambulantes juxta normam, ex gentilibus, sicut & Israëllem Dei. Conferantur monelæ & vota in aliis ad vocatos ex paganis datis Rom. XIV, 19. XV, 13. XVI, 20. 2 Cor. XIII, 11. Phil. IV, 9. 1 Thef. V, 23. quorsum & collineant, in datis ad vocatos ex Judæis Ebr. XII, 14. & 2 Pet. I, 7, Jac. III, 17. Quibus monitis succenturiantur illa, quæ tolerantiam debilium

bilium & scandali evitacionem inculcant, inter quæ notatu maxime digna Rom. XIV, inprimis vs. 19. seq. 1 Cor. VIII-X.

§. XXIII.

„Porro la-
„bores di-
„spertiendo,
„quibusdam
„curam cir-
„cumciso
„nis, Paulo
„præputii
„gerente.

Accedunt præter facta & exempla condescendentie erga debiles 1. Cor. IX, 20. regulæ vanæ, quas prudentia invenit, conducentes ad pedetentim uniendos, disjunctos animos: Reputamus ad illas divisionem curarum, quibusdam ex Apostolis in se suscipientibus negotium, adducendi ad Ecclesiam Judæos, tradito illo, quod in vocandis gentibus occupatum erat, Paulo, Gal. II, 7. 8. 9. Indicatur ibi solenne pactum, initum in curarum divisione, inter Petrum, Jacobum & Johannem ab una, & Paulum ab altera parte. Reliquis quidem Apostolis, sua quoque demandata fuerunt negotia, verum illi, tempore Concilii atque itineris Pauli Hierosolymas, ibi non amplius commorabantur, & legatione jam in exteris regionibusungebantur. Apostoli modo commemorati, illi sunt, quorum epistolæ in Canonem sunt relatæ, de reliquorum actis ac scriptis, si Judam exceperis, monumenta nulla amplius supersunt. Videntur nominati Ecclesiam plantasse in Orbe Romano, saltem in celebrioribus ejus provinciis, in quibus dispersi Judæi, inter Gentes vivebant, cum reliqui ad disitis oras, aut ad provincias, in quibus Judæi vel nulli, vel saltem rarius degebant, aut etiam extra orbem Romanum, perrexerant. Sane de plantatis a Johanne ceteris, in Archipelago & Asia, Apocalypsis, deque gestis Petri in Syria, Italia atque Asiæ aliis regionibus Bithynia & Ponto ut & Ægypto, præter illa, quæ in historia sacra, ejusque priore leguntur epistola, extant fide digna antiquitatis monumenta. Quæ inde fluant, ad Canonis N. T. scopum magis determinate figendum, illa deinceps indicabimus. Partitio illa, fidem facit, principalem istos impendisse curam in Judæis conver-

dis,

dis, colligendis ac ecclesiis ex eis collectis curandis, ut Paulus in vocandis gentilibus, quanquam & hic Judæos non neglexerit, qui curam gerebat omnium Ecclesiarum 2. Cor. XI, 28. atque plus laboraverat quam reliqui omnes 1. Cor. XV, 10. unde & ad Ebræos, incolas Palæstinæ cum maxime Hierosolymarum, quorum inopiam sua sublevaverat cura, epistolam scribere potuit. In deligendis sociis, five Evangelistis, qui enarrando historiam Jesu Christi, & fundamenta fidei Christianæ exponendo, viam ipsis pararent, usi sunt circumspeditione, adhibentes, ut e re erat, ex utrisque Judæis atque paganis. Plures socios Pauli ex historia sacra, pauciores Apostolorum circumcisionis novimus, quanquam antiquissima monumenta, quosdam commemorandos indicent. Vocatos ex Judæis primo spectabimus. Occurrit Johannes Marcus, civis Hierosolymitanus Act. XII, 12. XV, 37. socius Pauli & Barnabæ in prima legatione, ad circumferenda Hierosolymitani decreta, qui tamen gentes nimium nauseans, humani quid passus est, a Paulo dimissus, Barnabæ sodalis, cujus & erat consobrinus, postea cum ad meliorem rediisset mentem, Colossensibus a Paulo commendatus Col. IV, 10 & Timotheo 2. Tim. IV, 11. Marcus Evangelista, alter est, Judæus olim, juxta *HIERONYMUM in præfat. Comment. in ejus Evangelium*, Afer Cyrenæus, ut traditio fert, Petri sodalis, ab ipso conversus, ut prisci omnes testantur, qui & illum eapropter suum appellat filium, 1 Ep. V, 13. De Johannis *συγγηγός* nihil certi constat, licet ille Ecclesias extra Canaanem curaverit, cum maxime septem illas, quas *TERTULLIANUS* ejus alumnas appellat, & ad angelos illarum epistolas, in Apocalypsi extantes, dederit; illas vero ex Judæis fuisse collectas, cum stylo, contenta multis documentis faciunt manifestum. Cæterum ex Judæis fuerunt, cum Barnaba, Pauli tamen socio in quibusdam itineribus, Apollo Judæus Alexandrinus Act. XVIII, 24. Sosthenes præfectus Synagogæ Act. XVIII, 17. & Zenas *ῥαγινός* Tit. III, 13. qui posteriores cum Paulo conspirarunt,

F

pro-

procul omnidubio, in opera Judæis vocatis impensa, ut illorum animos, ad unionem cum paganis arctam ineundam, impellerent. Ex paganis natos, sed qui profelytæ Judaici facti erant, deprehendimus Lucam Evangelistam, patria Antiochenum, Judæorum sacris antea initiatum, ex priscorum testimoniis, quæ collegit *MILLIUS Proleg. in N. T. pag. 102.* Pauli in plerisque itineribus sodalem; & Timotheum, circumcisum postquam se Paulo Lystræ junxerat Act. XVI, 3. fidum ejus cooperarium. Horum opera poterat uti cum fructu, inter Judæos dispersos, utpote quibus ad illos facilior patebat aditus. Interea & sodales, in annuntianda veritate, plures adhibuit paganos, nunquam in societatem sacrorum Judaicorum receptos. Talis erat Titus, ex consensu Apostolorum Hierosolymæ commorantium, non circumcisus Gal. II, 3. licet dum *ἐκκλησιῶν* appellatur, ab Hellenistis Judæis originem ducere potuerit; talis etiam erat Trophimus Ephesinus, Paulo gratissimus, cujus causâ ingentes illæ turbæ excitabantur Hierosolymæ Act. XXI, 29. quod paganus cum esset, in templum fuerat introductus. Plures, cum eodem modo ac Trophimus describantur, in sociatis cum Paulo laboribus ad ministerium inter Gentes, in hunc censum referimus, ut Crescentem 2. Tim. IV, 10. Andronicum & Juniam Rom. XVI, 7. Archippum, pigre se in munere gerentem, & ea propter excitandum, Col. IV, 17. Onesiphorum 2. Tim. I, 16. Aristarchum Act. XIX, 29. Tychicum Act. XX, 4. Col. IV, 7. Epaphroditum Philippensem Phil. II, 25. Epaphram Colossensem, Philemonem ex traditione itidem civem Colossensem, Erastum Oeconomum urbis Corinthi Rom. XVI, 23. Superest multa laboris & occupationis materies, in excutiendis monumentis veteribus, historiam illorum illustrantibus, unde & lux accederet historiæ laborum Pauli. Hi vero, ut appellantur Apostoli filii fratres, sodales, in itineribus multis comites, ut epistolas ad cætus detulerunt, ut stipem pro Judæis Palæstinæ simul collegerunt, sic & sine dubio,

bio, in annuntianda libertate a lege, Judæos paganis conciliare studuerunt.

§. XXIV.

Ad unionem promovendam, adhibitur denique est, cum morum diversitas ab initio, animos, imprimis in magnis urbibus adeo distraheret, remedium, quod prudentia suggerebat. Præficiebant enim Apostoli cætib, aut si mavis curam illorum tradebant suo loco gerendam, in eis, qui ex Judæis ab Apostolo circumcisionis erant collecti, alteri, qui vero ex paganis a Paulo, alteri episcopo, sic ut in majoribus Ecclesiis bini simul fuerint. Clarissime id testantur *CONSTITUTIONES APOSTOLICÆ*, opus quam sublestæ fidei, respectu dogmarum, tamen respectu factorum, quæ narrat, ex ultima antiquitate non pauca retulit fide digna. Libro enim VII, cap. 46. dum loquentes introducunt Apostolos, de Ecclesia Antiochena dicunt: *ibi Evodius a me Petro, Ignatius autem a Paulo, de Alexandrina, Annianus primus a Marco Evangelista ordinatus est, secundus vero a Luca & ipso Evangelista, verum eorum labores erant dispersiti, Marco Petrum Apostolum Judæorum sequente, Luca vero Paulum, Apostolum Gentium; Pergunt: Romanorum Ecclesiæ, primus quidem Linus Claudie filius, a Paulo, secundus autem, a me Petro, post mortem Lini ordinatus fuit Clemens, & Ephesi Timotheus a Paulo, Johannes vero a me Johanne.* Concordat, respectu binorum in Ecclesia Romana, curæ Apostolicæ successorum, quanquam respectu nominum, e diametro opposita testetur *EUSEBIUS Hist. Eccles. L. III. cap. 4.* ubi de prima Apostolorum successione, Linum dicit primum post Petrum, Clementem vero Pauli socium, quanquam tertio loco, episcopatum ibi gessisse. Prolixus est in discutendo Constitutionum testimonio *COTELERIUS in not. ad locum*, deque thesi ipsa, de binis eodem tempore episcopis, pronuntiat, quod excogitata sit subtiliter & in

ingenioſe, ac ſi vis, etiam verifimiliter, interea ipſi non perſuadeatur, unde illam impugnat testimoniis, inter quæ etiam leviffima ſunt, quoniam e re Romanæ non eſt Eccleſiæ, Petro adjungere Paulum & utrique dare ſucceſſorem, licet ſi ſtatuatur, utrumque Romæ martyrium ſubiſſe, rei natura id exigat, & monimenta plura; dum in ipſo Eccleſiæ ejus ſigillo, imago utriusque Apoſtoli refertur, & quidem Pauli a dextris Petri. Si quæ res confula eſt, ſucceſſio eſt Episcoporum, imprimis Romanorum, traditione una alteram refellente, quoad numerum, ordinem & ſucceſſionem atque annos vitæ, ut quicquid hic tentatum ſit cum a Latinis, tum & a noſtris, *DODWELLO* atque *PEARSONO*, cum priſcorum quibus aliquin fides adhibetur, dictis, neutiquam conſiſtat, atque a traditione ipſa juguletur, ei ſolum nixa, doctrina de Primatu Petri & ſucceſſorum ejus Romæ. Verum ſi ſtatuatur non levibus argumentis fulſta veritas, de binis cæterum, in majoribus urbibus, primitus inſtitutis præfectis, altero regente credentes ex Synagoga, altero vocatos ex paganis, utroque vero in id conſpirante, ut ex duobus efficeretur cæterus unus, plurimæ difficultates extricantur. Oſtendit id exemplo ſucceſſionis in Eccleſia Romana, præcox, ille dum vivebat, eruditus *JOHANNES PHILIPPUS BARATTERIUS* *Diſquiſitione Chronologica, de ſucceſſione Episcoporum Romanorum inde a Petro uſque ad Victorem Amſtel. 1740* edita. Ex hoc diverſa conſtitutione cæterum, uniendorum tamen, aucta ſunt diſſidia, poſtquam vocati ex Judæis minuerentur, per everſam metropolim & ſedem patrii cultus, per diſperſionem inter Gentes, per ſeceſſionem atque ſchiſmata Ebionæorum, Nazaræorum aliorumque, & ſuperſtites pauci quaſi abſorberentur a propagine vocatorum ex paganis, imo a quibusdam opprimerentur. Lis de paſchate celebrando, an cum Judæis 14 menſis Niſan, an die ſolum dominica, quæ Eccleſias Aſiaticas & Romanam diſtraxit, iſtis prius, his poſterius defendentibus, ſecundum monimenta quæ ſervavit

vavit *EUSEBIUS Hist. Eccles. Lib. V, cap. 24*, utraque parte ad institutionem Apostolicam provocante, ista ad Philippi & Johannis, hac ad Petri & Pauli, {documenta rei dat. An imputabimus ulli parti mendacium? Id præsumere non licet a sanctitate, virorum primo in hac re amice dissentientium, Polycarpi Smyrnenfis & Aniceti Romani. Diversa igitur fuit institutio. Johanni Apostolo circumcisionis visum, in Asiæ quibusdam ceteribus, ex Judæis, ut epistolæ Apocalyplicæ docent, collectis, conducturum istud tempus ad lucrandum Judæos obstinatos, aut etiam ad cohibendam defectionem vocatorum ad pristina sacra, si contribulibus memoriam liberationis patrum ex Ægypto recolentibus, ipsi mysteriorum Christianorum festum agitant; quibus rationibus in Ecclesia Romana ex paganis ut plurimum collecta, cessantibus, dominicus dies huic festo destinatus est. Vicit tamen mox sub Victore Romanum institutum.

§. XXV.

Quæ hætenus a nobis disputata sunt, variam præstare possunt utilitatem. Primo enim, lux multis epistolarum Apostolicarum dictis accenditur. Eo certius de veritate sensus alicujus dicti persuademur, quo magis determinate novimus subjectum de quo agit. Sic quoque argumentorum robur atque pondus, cum rationibus dictorum patient, quæ sæpe sunt obscura, si vage materiam de qua agitur spectemus, dum illa ex mente sacri scriptoris, specialis non generalis est. Porro ex hac observatione circa Canonem librorum *N. T.* propius determinandum, & ad dubia, quæ suboriri possent, removenda, lux oritur. Relata sunt in canonem, ex 12 Apostolorum Christi scriptis, edita saltem a quinque, gestorum vero ab eis, quorum nulla inserta est epistola, quoque mentio in eo extat nulla, brevissima autem & valde concisa, paucissimorum actorum ab illis, quorum scripta quædam in eo sunt conservata, si

F 3

Jadam

„*usus disputato-
rum in ex-
plicatione
N. T. ejus-
que finium*“

23.5

22.6

21

21

Judam exceperis, nempe actorum a Petro, Johanne, Jacobo, & aliquo modo prolixior gestorum a Paulo. Legimus illa in actis Apostolorum, in quibus tamen, gesta a Paulo, non ulterius narrantur, quam ad priora ejus vincula, ex quibus liberatus, multa adhuc peregit in Evangelii prædicatione, quæ ex Epistolis addiscimus. Male hoc habet multos, ad scopum librorum N. T. non attendentes. Qui vero religioni revelatæ se præbent inimicos, suspiciones inde movent atque objectiones contra Canonem derivant, ac si sit mancus & casu solum congestus. Liquet vero ex comparatione, modo observatorum de contentis in Canone, cum disputatis in antecedentibus, illa solum ex editis a viris *Θεωρητοῖς* esse collecta, ex quibus partim historia propagati Evangelii in orbe Romano, & sigillatim ejus provinciis, in quibus major Judæorum copia degebat, patescit, partim vero & strictius illa, quæ docent impensum ab Apostolis laborem, ad combinandos credentes ex Judæis & paganis, in societatem unius sacrae civitatis. Sufficiebat, ut ecclesia sequentium temporum sciret medium, quo regnum Jesu Christi erectum est in orbe Romano, & ad illud perducti sunt cum paganis Judæi. Nam primo ex illo specimine benignitatis, potentia & sapientia Dei, satis poterat agnosci, quomodo istæ perfectiones, in aliarum gentium conversionibus fuere manifestæ redditæ, dein quoque hoc pacto satisfiebat scopo V. T. & librorum in eo canonicorum, qui erat, enarrare præparationem factam ad apparitionem Messia, centrum religionis revelatæ unicum & ad regni ejus erectionem, ut & vaticinari, de Judæorum qui credituri erant salute simul & Gentium illuminatione atque reductione ad Deum, quod posterius, ex specimine dato in orbe Romano, poterat satis intelligi: Porro electam fuisse historiam illuminationis incolarum istarum regionum, quoniam in illis, diutius erat duraturum regnum Christi, quam in aliis, ad solem orientem spectantibus, in quibus vel ab ingravescente Idololatria & transformatione mysteriorum in fabulas ad gustum Orientalium, docente id de
Indiis

Indiis *Cel. LA CROZE in Histoire du Christianisme des Indes*, de Magna Tartaria, *Chronico Genealogico Tattarorum ABULGASI BAFADUR CHAN*, & Reverendissimo *MOSHEMIO in Historia Ecclesiastica Tattarorum*; vel ab invasione Muhammedanorum, ut in Arabia, Persia & Aegypto, citius averti aut coarctari coepit: dominante illo in Asia & Græcia ad seculum usque XV. Denique propagationis Evangelii historiam, per unionem Judæorum atque Paganorum, in illis videmus provinciis, quas incolebant Japheti posterii, ex quibus fides ejus, pederentim ad alios ejus posteros, versus boream sitos, erat perferenda, quo ostenderetur, coeptam esse impleri promissionem divinam antiquissimam & primam, de salute gentibus imperianda, in historia occupati, post diluvium, terrarum orbis, a filiis Noachi, sigillatim Japheto datam Gen. IX, 27. de illustranda ejus propagine, *post dilatationem*, lumine cognitionis veri Dei, Dei Semi, *deque illo colligendo ad tentoria Semi*, quæ promissio toties ad sensum repetitur, quoribus salus cognoscenda & possidenda addicitur insulis Gentium, seu incolis Archipelagi posteris Japheti Gen. X, 5. ad quos primi nuntii Evangelii mox commigravere, ut & ad regiones Asiæ, Græciæ, Italiæ, ab illis occupatas. Nihil ibi de Chami posteris prædictum, quantumlibet in aliis vaticiniis, de regno Messiae ad illos proferendo, prædictum sit. Hanc reddimus rationem, ob quam nihil de prædicato Evangelio in Aegypto & Africa, incultis a Chami posteris, in quibus regionibus mature jam florentissimæ plantatæ sunt ecclesiæ, nihil de ecclesiis collectis in regionibus posterorum Semi, Arabia, Mesopotamia, Persia, Media & India, laboribusque Apostolorum in illis, in Canonem sit relatum. Uri vero Judæi in Palæstina & extra illam, quotquot ad fidem perducti sunt, fuerint conversi, id poterat debetque addi, quoniam ad vaticinii modo memorati implementum, cohabitationem Japheti cum Semo, intelligendum faciebat. Dum vero per libros N. T. canonicos scimus, antiquissimum & primum vaticinium de

de salute gentium esse impletum, scopo quem relate ad nos habent, factum est satis, atque de eventu aliorum vaticiniorum, alia occasione, & sequentibus temporibus prolatorum, & adhuc forsan implendorum, securi esse possumus.

§. XXVI.

„in cogno- Sed strictius declaravimus scopum N. T. illum esse,
 „scendo spe- ut ostendat fundamenta fuisse posita, ad uniendos Judæos
 „ciali scopo cum Paganis, sive Japheti sigillatim posteros, cum propagi-
 „Canonis ne illa Semi, quæ primogenituræ juribus fruebatur, cujus-
 „N. T. bi- que fata ad Mesiam, cum spe, Canonici V. T. libri descri-
 „storia sci- bunt. Deprehendimus, si contenta Actorum & Epistola-
 „licet unio- rum Apostolicarum inspiciamus, eo omnia collineare. Hi-
 „nis Judæo- storiam unionis utriusque partis, ad tempus priorum vin-
 „rum & pa- culorum Pauli, in Actis cernimus atque illa memoriæ esse
 „ganorum. mandata, quæ eo spectant. Ut octo priora capita histo-
 „Ostenditur riam præparationum variarum ad ingens illud negotium,
 „is in Actis continent, sic in sequentibus, quæ exsequutionem spectant
 enarrantur: Nempe *cap. IX.* conversio Pauli & præpara-
 tio electi hujus instrumenti Dei, ad adductionem Paganorum.
Cap. X. vocatio Petri ad accedendum ad Paganos
 & primorum, licet profelytorum, adductio ad sacrorum
 communionem. *Cap. XI.* historia primi disfidii, ex in-
 vidia Judæorum *vs. 2.* Petri illam reprimendis apologia,
 & initium unionis, per prædicationem Evangelii inter gen-
 tes, Antiochiæ, insperfo *vs. 28.* vaticinio de singulari me-
 dio, quod Deus adhibere constituerat, ad unionem promo-
 vendam, per famem diuturnam, qua pressi Judæi Palæstinæ,
 ut alibi ostendimus, cogebantur ad recipiendas largitiones
 Gentilium, ut & ad illos intrare, ac sic nauseam deponere.
Cap. XII. persecutio ab Herode, adversus Hierosolymita-
 nos confessores mota, medium, quo dediscerent pertri-
 naciter adhærere glebæ & cogerentur accedere ad paganos.
Capp. XIII. & XIV. Historia propagati ex Antiochia Evan-
 gelii

gellii, Japheti posteros in Archipelago & Asia minore, sive collectionis primæ illorum ad tentoria Semi. *Cap. XV*, Sufflaminatio motuum invidorum, adversus unionem, cum conditionibus, in Concilio Hierosolymitano pactis, secundum quas erat stabilienda, *Cap. XVI-XX*. Exsequutio juxta conditiones illas, in variis regionibus posterorum Japheti, inspersis variis Judæorum conatibus, ad illam impediendam, mediisque, quibus illa vana reddidit Paulus, atque quibus suum negotium promovit, *Cap. XXI, seq.* Procella excitata a Judæis Palæstinæ contra Paulum, qui unionem illam hactenus tam mascule urserat, & tam feliciter perfecerat, prodens artes & furores Judæorum, per quas in priora vincula conjectus est. Sic patet omnia referri, ad fundamenta associationis utriusque partis, posita, ipso Deo sua providentia annuente, tum & ad prima ejus obstacula, remota.

§. XXVII.

Quæ postea sequuta sunt, addiscimus ex epistolis, ^{„Et ulterius in epistolis, generatim.} indicia continentibus, quo modo opus sit ulterius productum. Ut id pateat, observamus circa illas. (1) Quod scriptæ sint partim ad vocatos ex Judæis, ab Apostolis curam illorum gerentibus, partim ad vocatos ex paganis, a Paulo illorum Apostolo, si excipias illam, quæ ad Hebræos incolas Judææ, sigillatim Hierosolymæ, data est. Confectum id esse satis ab interpretibus judicamus, nec superesse amplius statuentes, Petrinæ ad vocatos ex paganis, utpote quod inscriptioni, contentis, inprimis cap. IV, prioris vs. 3. adversatur. Interea quanquam vocati ex paganis sint, ad quos sua inprimis direxit Paulus, id tamen non impedit quo, minas simul insperferit, quæ ad monendos faciebant Judæos, degentes in cæteribus aut urbibus, in quibus ecclesiæ florebant, qua de re mox monebimus. (2) Quod scriptæ sint, in canonem relatæ, ad cæterus in urbibus majoribus, sive etiam in provinciis,

G

in

23.

22.

21.

in quibus major Judæorum degebat copia, collectis. Roma, Corinthus, Ephesus, Thessalonica, Philippi, & beserant majores, in quas magno numero confluebant Judæi. Epistola ad Colossenses erat circularis, cap. IV, 16. & ad omnes in Phrygia attinebat cæterus. Timotheus & Titus iste in Asia hic in Creta, insula centum urbium, multorum cæterum curas gerebant, Petrus ad dispersos Judæos in multis provinciis, Paulus ad Ebræos Judææ, Johannes in Pathmo Apocalypsin ad septem ecclesias Asiae dedit. (3) Quod in datis ad vocatos ex paganis æque ac ex Judæis, id egerint Apostoli, ut unioni obstantia repagula removerent, sive in præjudiciis aut erroribus, sive in moribus latuerint. Dispicimus, quomodo finem propositum attingere studuerint. Patebit autem ex observandis, collectionem sic esse institutam, ut adversus omnia obstaculorum genera, ex qua parte ortum ducerent, antidotum infereretur & sic canon absolurus, in se contineret, omne id, quod Apostoli, ad disidia tollenda, inter utramque partem & ad unionem perficiendam, cate-roquin sua prædicatione atque opera tentarunt.

§. XXVIII.

„Sigillatim
„id ex datis
„ad voca-
„tos ex pa-
„ganis evin-
„citur

Ordinur a datis ad vocatos ex paganis, & scripta quidem *ad Romanos*. Utrique parti evitanda proponit; paganis sigillatim, fastum ob dona & contemtum Judæorum, impuritatem quoque, atque eis contraria suadet. Contra primum facit hortatio de donis in commune bonum impendendis cap. XII, 3. seq. contra secundum explicatio prærogativarum Judaicarum sub lege cap. IX, 1-5. & ratiocinium cap. XI, contra tertium monelæ cap. XIII, 12. fs. Verum & Judæorum præjudiciis plurima opponit, sermone plerumque ad Gentes directo, eo nempe fine, ne Judæorum erroribus atque objectionibus, se paterentur seduci, aliquando vero etiam ad vocatos ex Judæis, per apostrophen converso ut Rom. II, 17. fs. Ob-fer-

servavimus in antecedentibus, impugnari errorem, legem etiam absque fide iustificare. Specialius nunc observamus, opponi utrique Judæorum sectæ, tum pharisaicæ, quæ gentibus gratiam invidabat, quod maxime fit cap. XV, tum quoque molliori ad Sadducæos inclinante, quæ ad removendos errores faciunt. Hæc obligationem Judaicæ gentis ad legem, & felicitatem inde Judæis sperandam urgebat, & simul in eo delitescbat errore, in quem amici Jobi erant prolapsi, felicitatem temporalem, obedientiæ & virtutis esse præmium, ærumnas autem testimonia vitiorum præbere. Hinc inspergit quæ afflictionum naturam, originem finesque concernunt cap. V, 3. ss. & VIII toto, quorum contenta si considerentur ex hoc principio, non parum lucis accedit, ad robur argumentationis & nexum ratiocinii inspiciendum. *Prior ad Corinthios* occupata est in removendis unionis obstaculis, a parte Gentium ei obstantibus, ut erat negligentia circa commissum incestum cap. V, de quo §. XV. proclivitas ad scortationem cap. VI, indifferentia circa convivia in templis ethnicorum cap. VIII-X abusus in usu S. Ccenæ de quo §. XIX. actum est cap. XI, turbæ denique circa dona extraordinaria, pagani largius data, de quibus §. XVII. cap. XII-XIV. *Posterior* vero reprimit obstacula, a seductoribus ex Judæis opposita unioni, in illo cœtu, eoque fine in canonem est relata, quo exemplum extaret, calumniarum adversus Gentium Apostolum, & malitiæ pseudodoctorum ex Judæis, & quo sequentibus temporibus pateret, quam vana atque iniqua essent, ipsi innocenti objecta. De *epistola ad Galatas* satis actum est in antecedentibus, atque de refutatione erroris Phariseorum, de Gentium obligatione, ad legem cum circumcissione recipiendam. Occurrunt hic argumenta, quibus Apostoli illum refutarunt, cum specimine hortationum, ne vocari ex illis, obicem ponerent unioni, per abusum libertatis cap. V, 13. & defectum misericordiæ erga egenos Judæos cap. VI, 8. ss. In *epistola ad Ephesios*, evictis primo fundamentis, quibus innitabatur unio inter

G2

utram-

utramque partem ineunda, cap. I-III, illaque commendata valde, cum eis, quæ ad illam nectendam a parte Gentium faciebant, nempe studio, dona Spiritus fideliter impendendi in commune bonum cap. IV, removentur in sequentibus obstacula, quæ ex vitiosis moribus, juxta Ethnicorum consuetudinem possent exoriri. In *epistola ad Philipenses*, errores pharisaicos spargentes reprimuntur, mentione Phariseorum injecta, cap. III, 5. quorsum & referimus insertum testimonium, de Deitate Sospitatoris, a præcursoribus Ebionæorum negata cap. II, 6. ss. sed & altera vocatorum pars, ad conversationem æquam pacis causa cap. IV, excitatur. In *epistolam ad Colossenses*, quadrant, quæ de illa ad Ephesios dicta sunt, cum qua in plerisque ei convenit, nisi quod cap. II, 11. clarius adversus seductores moneat, circumcisionem urgentes & Deitatem Sospitatoris impugnantes, quibus præter illa quæ Cap. I, v. 15. dicuntur oppositum est assertum Cap. II, 9. In *epistolis ad Thessalonicenses*, datis ad vocatos ex paganis 1. Ep. I, 9. 10. Paulus commendat amorem, atque dissuadet vitia, quæ Judæis potuissent fuisse scandalo cap. IV, cum abusu donorum cap. V. In utraque autem hortatur ad patientiam sub ærumnis, quas incredulorum Judæorum causa, pati egebantur, sicut in his epistolis extet, relate ad indicatum canonis scopum, exemplum moderationis animi, exercendæ etiam erga iniquitates, Judæorum obstinatorum. In *epistola ad Philemonem* denique, si Onesimus servus ejus, ex judaica propagine natus fuerit, deprehendimus exemplum æquitatis & lenitatis, a confessoribus ex Gentibus, observandæ, erga servilia ex Judæis capita, cum maxime si ad fidem essent conversi.

§. XXIX.

„Ut & datis ad vocatos ex Judæis.

In epistolis ad vocatos ex Judæis scriptis, quæ indicatum scopum feriunt, non pauca observamus. Refelluntur enim præjudicia judaica, quæ unioni noxia valde esse solebant, gloriatio nempe in prærogativis Gentis, præsumptio de legis Mosaicæ perfectione atque perpetuitate, &

& fiducia in operibus legis. Parti occurrit *Petrus in priore* dum cap. I. continua allusione ad patrum ex Ægypto liberatorum prærogativas, evincit, istorum exsulum ex Palæstina, ad quos scribebat, statum feliciorum esse ac quidem patrum, per desertum, ad occupandam hæreditatem marcescibilem ductorum, & cap. II. hortatur ad peragenda illa, in Christiano cultu, quæ per templum atque sacrificia erant typice adumbrata. Desideriis autem retractis a Palæstina & legis observatione, facilius ad præcepta Christi erga fratres observanda, poterant permoveri. Interea, cum foras, tot adversus paganos stomachantes se non penetraverant ex Judæi, in provincias tam disitas atque ad illos, ad quos Petrus scribebat, vilioris ut plurimum & servilis conditionis, sed aliud empæctarum genus; loco hortationum ad pacem cum fratribus ex gentibus, alias in *priore* ad patientiam, in perferendis a paganis non conversis iniquis, & in *posteriore*, ut caveant sibi a seductoribus, legimus. In *Johanneis*, quanquam principalis scopus sit alius, hunc tamen, non negligi cernimus. Ad propagatam inter paganos Ecclesiam, ibi respici, dubitare nos nequaquam sinunt, celebrata i Ep. V, 4. s. victoria de mundo per fidem & vi. 8. testimonium Spiritus Sancti in terris, ut & adventus Sospitatoris cum sanguine & aqua, unde commendatus fratrum amor atque eorum odium damnatum cap. III. spectari debet, tanquam specimen commendationis maxime vividæ charitatis erga socios in fide, ex Gentibus. De *tertia*, supra egimus §. XIX. atque in illa insertam vidimus monelam, recte propositam, ne exsules ex Judæis, molesti essent fratribus ex paganis. *Epistola ad Ebræos*, id agit, ut evincat, excellere Jesum Christum, in gloriam supra angelos evectum, Moysen atque Aaronem, istiusque Pontificatum, liberum esse a defectibus, præco, ut & Pontificis personæ, adhærentibus, quo a nimia erga cultum in templo, mox evertendo, peractum, retracti, & deposito scandalo, ob statum exilem Sospitatoris in terris, & perpesiones in ipsorum conspectu toleratas, constantius in confessione ejus persisterent. Ad amorem fratrum ex

H

paganis

paganis atque unionem cum illis, spectant hortationes ad constantiam in ἐπισυναγωγῇ, coagmentatione ad Christum cap. X, 25. & ad colendam pacem cum quibuscunque XII, 14. *De Epistola Jude*, cum coincidat in plurimis cum posteriore Petri, ut & scripta a *Jacobo*, quoniam historia status illorum, ad quos data est, valde adhuc obscura & incerta est, quod addam, non habeo. In ipsa *Apocalypsi*, quæ ad scopum Canonis indicatum spectant, non negliguntur. Uti enim imperium Sosipitatoris in defunctos, ex nostra sententia alibi adstructa, describit, isto fine, ut alumni suis, ejus author solatium præbeat, loco destructi illorum in terris Sanctuarii, credentibus & martyribus, in coelo exhibenda esse τὰ ἀληθινὰ, per ista adumbrata, quod a nimia veneratione erga typica, & tristitia, quod essent perperita, abducti, Sosipitatori regi coelesti, orbis & ecclesiæ fata moderanti adhererent, sic & mentio, de Gentibus salvandis, & in ipsam Hierosolymam coelestem, communionemque cultus coelestis admittendis, cap. XXI, 24. apposita est, ad eximendum ex animis, quicquid unioni erat adversum.

§. XXX.

„Conclusio.

Possimus, si id cancelli permetterent, utilitates inde redundantes, in alias studiorum sacrorum partes, indicare; sed in una adhuc observanda subsistimus. Disidia quæ illustravimus, si originem spectemus, diversam atque a multis seculis divisam indolem nationum, consuetudinum & dogmatum rationem discrepantiamque, tam fuere gravia, ut vulnera inde orta, insanabilia potuissent videri. Composita tamen apud multos sunt, fraternum in amorem ruentes illumque exercentes, charitate mutua atque summa, sic ut & quidam vitam pro fratribus ponerent, alioquin hospitalitate, eleemosynis, aut circa asperiores tolerantia, indulgentia, æquanimirate & longanimitate. Evincit id religionis Christianæ excellentiam, atque authoris ejus, divinam cum sapientia, potentiam. Similis enim effectus nuspian in omni historiaprehenditur. Degeneris Christianismi in temporibus sequentibus, aperta sunt indicia, dis-

disidia ob res multo levioris, ob dogmata, imo opiniones atque consuetudines, laevissimi momenti, eousque pacem lacerasse, ut ad saevitiam animos impulerint. Remedia quae Christus & Apostoli istis opposuere litibus, cum mediis ad animos conciliandos adeo distractos, ut sapientissime sunt electa, sic suspicari licet, in ipso Sacrae Coenae epulo, Sospiratorem id instituentem, ad unionem inter utramque vocatorum partem, respexisse. Uti enim inter alios fines, illum quoque habebat, ut unionem per communionem designaret, & amicitiam contesceret, cujus symbolum & arrha maxime significans, apud populos orientales erat convivium; sic videtur Judaeorum, paganos maxime in convivii nauseantium causa, convivium in sacratissimum ritum Christianorum, ex sapientissimis rationibus constitutum esse, ut isti nauseam dedicerent, in solemnii commemoratione meritorum summi Sospiratoris. Haec si expendamus, *Cives nostri*, qui nobiscum ad sacrum epulum invitamini, deprehendamus, quae animos nostros excitare valent, ad observandum, cum aliis, in salutem nostram intentis finibus, illum quoque, qui amorem mutuum & concordiam spectat. Cribratur Ecclesia ob dissensus, ipsius sacri epuli causa exortos, & fervide agitados, qui tanti non sunt, ac prisca illa erant. Tot lites & dissensiones ubique regnant, ut, siquidem religionis Christianae Spiritus, primis vigens in ecclesia temporibus, restitui debeat, plures necesse est exsurgant Apostolorum & virorum Apostolicorum imitatores, annuntiantes Evangelium pacis & veritatem tuentes animo pacifico, leni, moderato, tolerante & ubi licet, condescendente etiam, quam zelotae & magistri *κατατομής*. Ut in emolumentum Ecclesiae vestra cedat cura, quotquot ei illam dicastis, *chara pectora*! novo vos obstringite, in Eucharistico convivio voto, amantissimo Sospiratori, vos, cum detestatione omnium *operum carnis, inimicitiae, simultatis, iracundiae, contentionis, seditionis, sectae & invidiae*, angelorum pacis gesturos esse munus & effecturos opus. Sic Deus pacis erit vobiscum.

TANTUM.

Theses Defendentis.

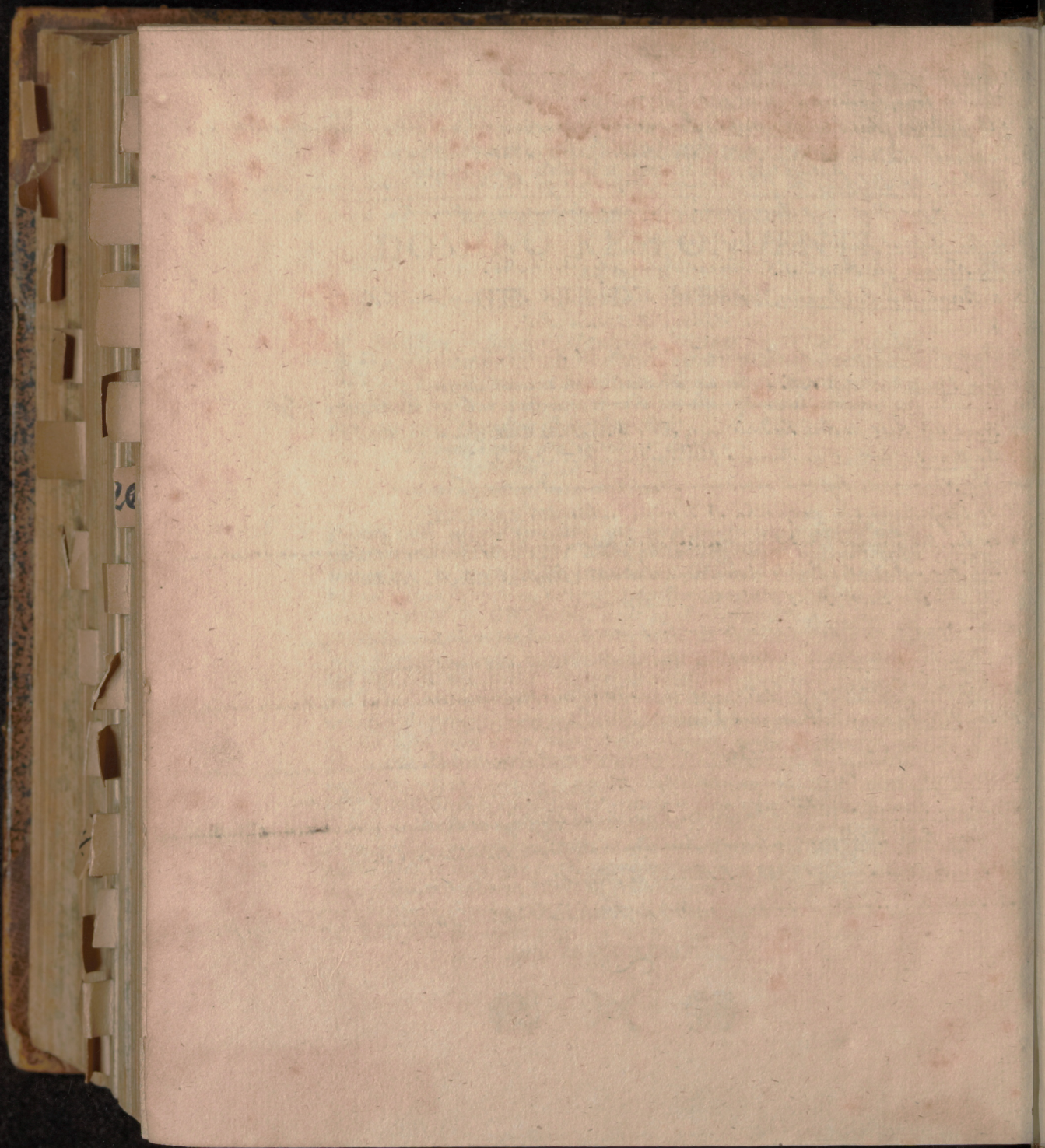
1. *Scientia simplicis intelligentiae & visionis in Deo non differunt.*
2. *Deum decet, peccata plurima non actu positivo punire.*
3. *Multorum hominum reprobationem Deus decernere debuit.*
4. *Jer. XXXI, 25. 26. Dei beneficia, Judeis ex captivitate Babylonica reducibus præstanda, animusque, quo Deus antea erga eos adfectus fuerat, pinguntur.*
5. *Salva Reformatorum doctrina Joan. III, 5. ἵδωε, & Tit. III, 5. λουτρὸν παλιγγενεσίας baptismum denotant.*
6. *Martyrum resurrectionem, universalem illam præcedentem, ex Apoc. XX. 4. 5. statuimus, tamquam rem ab Apostolis expectatam: Paulus ad illam anbelanti desiderio adspirat. Phil. III. 11.*
7. *In Christianismi initiis, polygami, licet in ecclesiam recepti, ad episcopatum tamen non admissi, adeoque re vera non tolerati sunt.*
8. *Theocratia in Israhæle demum cum ruina templi posterioris exspiravit.*
9. *Arca Noachi plures homines quam octo, sed capita servilia, non familiarum servavit.*
10. *Naturalistæ, dum Christum magnum philosophum & religionis naturalis instauratorem colunt, primarii sui dogmatis fundamenta subruunt.*
11. *Non omnia sacrificia fuisse typica.*
12. *Πλῆθος ἁγίων ὑπαγίου Luc. II. 13. non soli angeli, sed & quidam fideles, ante Christum defuncti, constituerunt. Quod eo die Abrahamus perceperit gaudium refert Servator. Joan. VIII. 56.*
13. *Differunt sacrificium & sacramentum. Si Missa est sacrificium, vel Christus a sacrificulo creatus ex parte, Deo erit offerendus sicque non in qualibet hostia (ut contendunt Pontificii) totus tradetur; vel, quoniam Christi sacrificium erat pro peccatis, verba Lev. VI. 30. eosdem esurire jubebunt. Sin est sacramentum, in quo symbolorum modi & accidentia non mutantur, frustra in hostia Christi corpus requirere.*

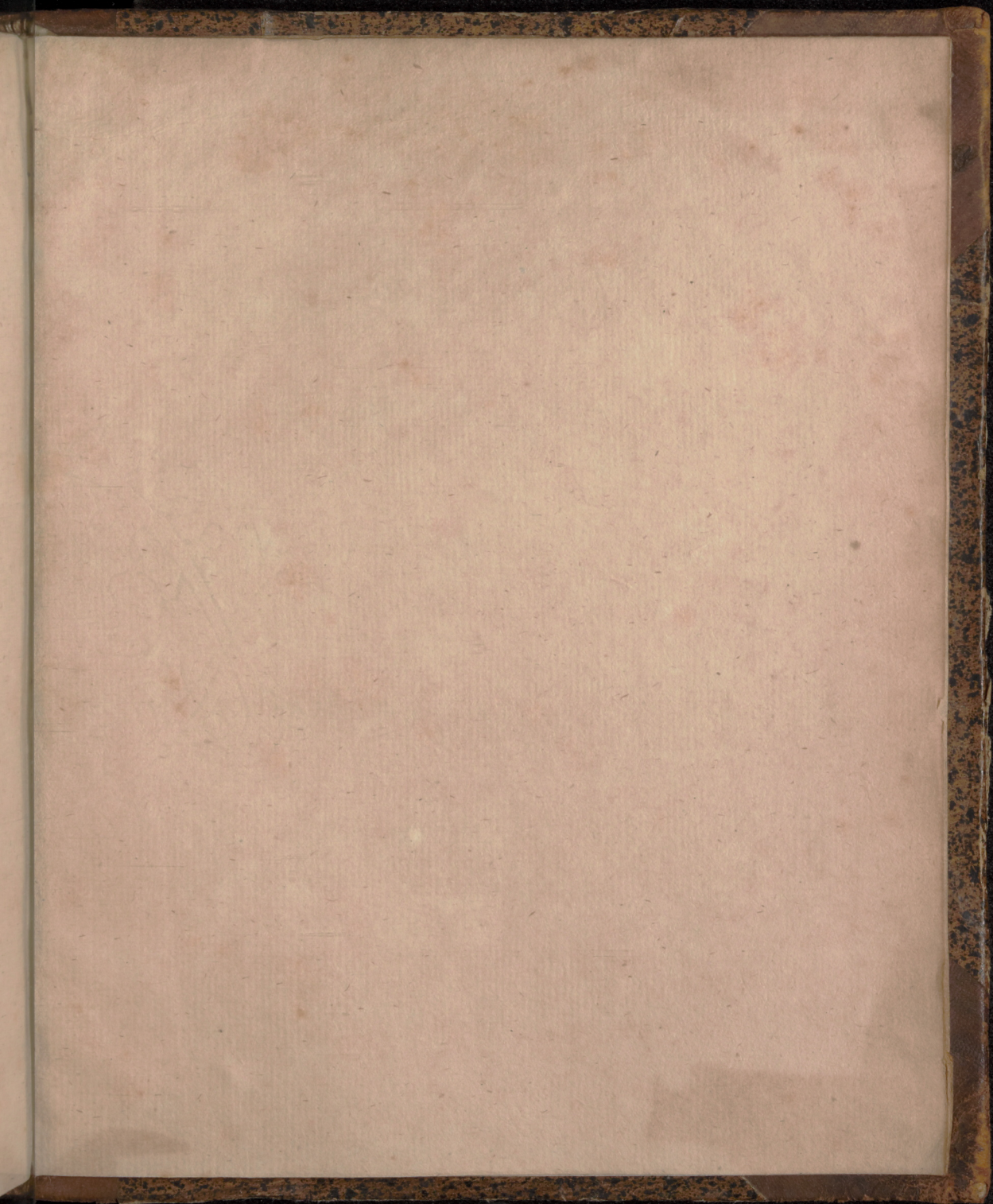
—333— ○ —333—

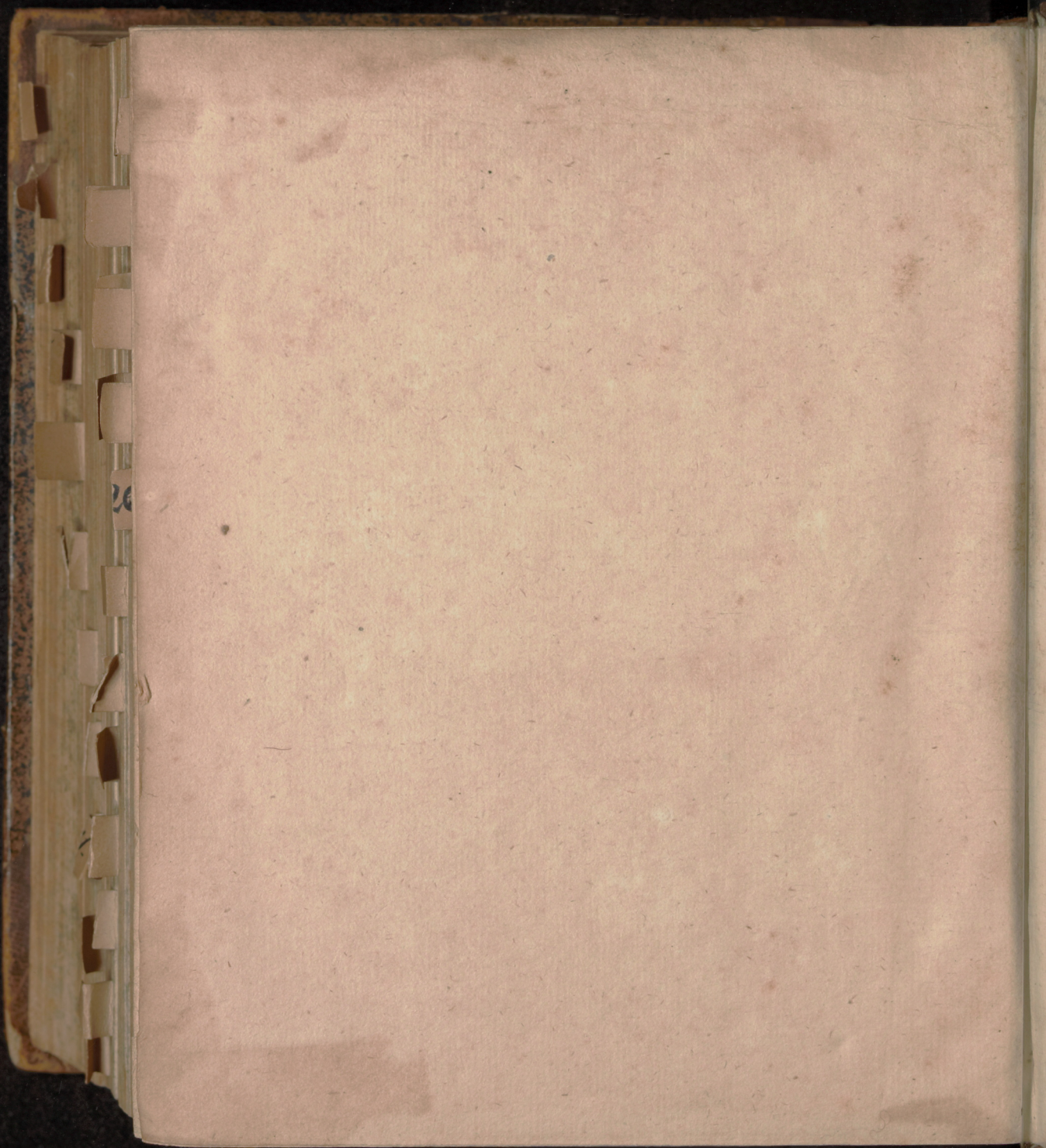
Index

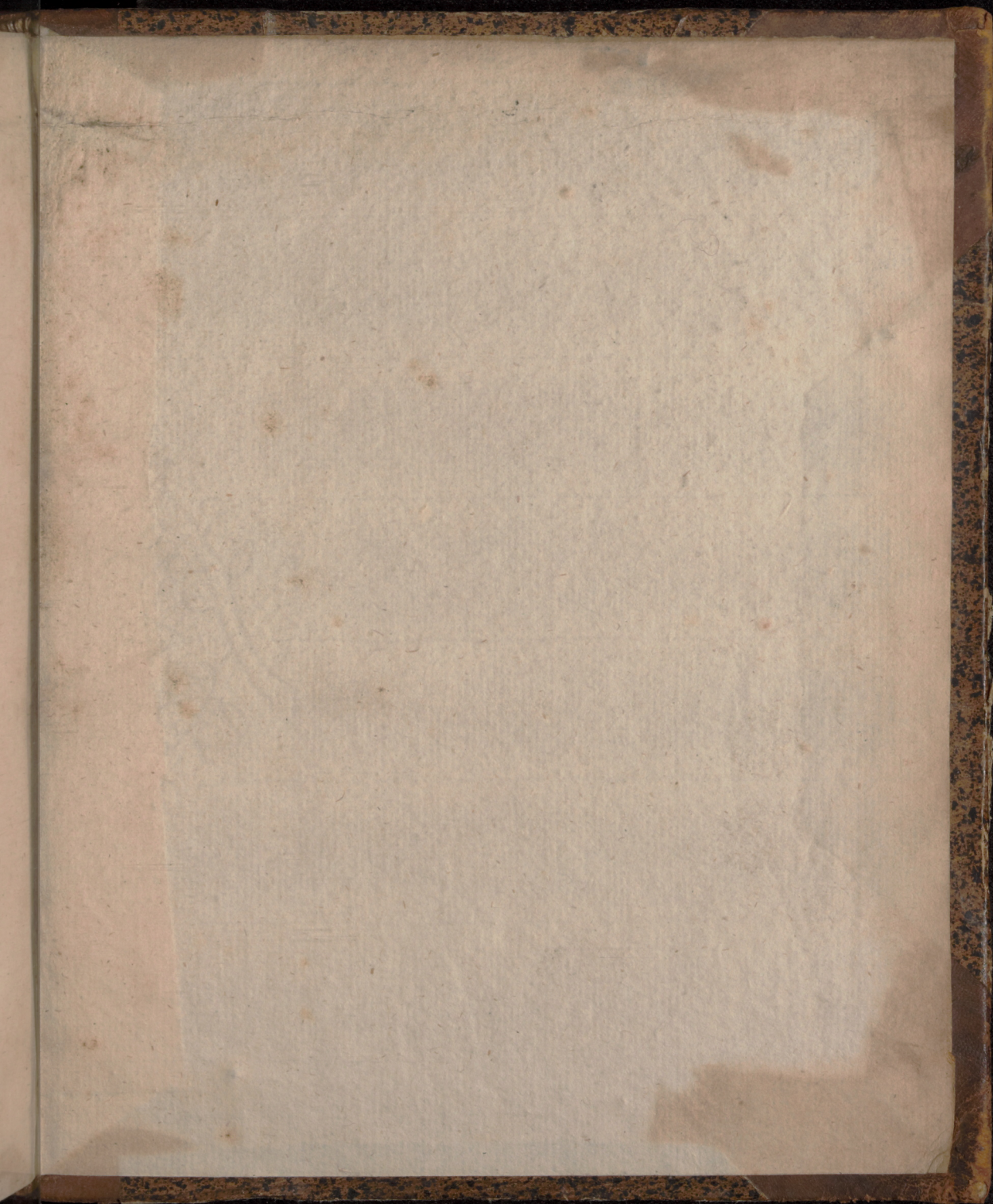
1. Jo. Christ. Guil. Mejer (Prof. C. F. Ditzig) Demonstratio hominem integrum, qui progreditur ad statum confirmationis in bono, nobiliorem esse ac perfectiorem creaturam bonis angelis.
2. Jo. Christ. Muller (Prof. Phil. Nic. Wolff) Demonstratio ex principiis rationis dari corpora Angelorum.
3. De eo quod nimium est circa potentiam Diaboli adfrendam. (Prof.)
4. Jo. Andr. Gottf. Schickelg de Vita humana, imprimis ejus brevitate hodiernâ hujusq. causis.
5. Jo. Frid. Dittor (Prof. Christ. Matth. Gaffig) de bonis animarum post mortem, contra dormitantes.
6. Jo. Nic. Seipius de Cultu Dei mechanico.
7. Nic. Nonnen de Phrasî S. S. Timens Deum atq. Timor Dei.
8. a. Bernh. Frid. Lufspurgius de Notione Filiorum & Filiorum Dei biblicâ.
b. ————— de Notione Filiorum Dei.
9. Christ. Matth. Gaffig de Moralitate, originibus & finibus sacrificiorum in genere.
10. Conr. Hgenius de Institutis & Cerimoniis Legis Moysica ante Moysen *Continuatio h. Diss.*
11. —————
12. Franc. Wlfr. Riez de Arcâ Fœderis ejusq. Titulis & Significatione eorum mysticâ.
13. Lev. Henr. Seelhorpius de Terminis Vaticiniorum V. T. ultimo.
14. Nic. Nonnen de Justitiâ armorum israelitarum adversus Canaanos.
15. Jo. Christ. Burgmann de Epochâ N. T. primâ interallis discernendâ.
16. Jo. Aug. Wulpergerus (Pr. S. S. Baumgarten) de Missione Christianag. Dei verâ in dolo, eorumque g. recat. oppositi. *(ones vindiciis)*
17. Frid. Aug. Schubart (Prof. Ed.) de immortalitate Christi & Christianorum.
18. Ad. Frid. Ern. Jacobi (Prof. J. G. Walchius) de Apostolorum peccatis actualibus.
19. Nic. Nonnen de Diffidiis inter vocatos Ex-Judaos & Ex-Paganos tempore Apostolorum.
20. Christ. Aug. Heumannus de vocatione divinâ ad ministerium ecclesiasticum.
21. Christ. Wlfr. Weisendorff (Pr. S. S. Baumgarten) de Veris signis vocationis divinæ ad ministerium ecclesiasticum.
22. Joh. Phil. Fresenius de Prudentiâ pastoralî ad signa hujus temporis compoſitâ.
23. Juv. Jonath. Clefs (Prof. C. M. Gaffig) de eo quod iustum est circa revelanda vel reticienda delicta occulta, etiam. *(abocia.)*
24. Jo. Christ. Guil. Mejeri Commentatio quâ sur Excommunicandi Ecclesiâ vindicantur.
25. Steph. Savoroski *(de socia hæreticorum noviter ab Ecclesiâ se avellentium, quem Savoroski de Savoroski.)*
Georg. Berth. Bilfingerus, in latinum sermonem translatus, examinatus & Notulis suis aug. d.
26. Sam. Jo. Christ. Lampert (Prof. J. F. Hillers) de Obligatione ad Martyrium.
27. Joseph. Frid. Bando (Pr. S. S. Baumgarten) de Differencia Virtutum æternarum & æsternarum post mortem.

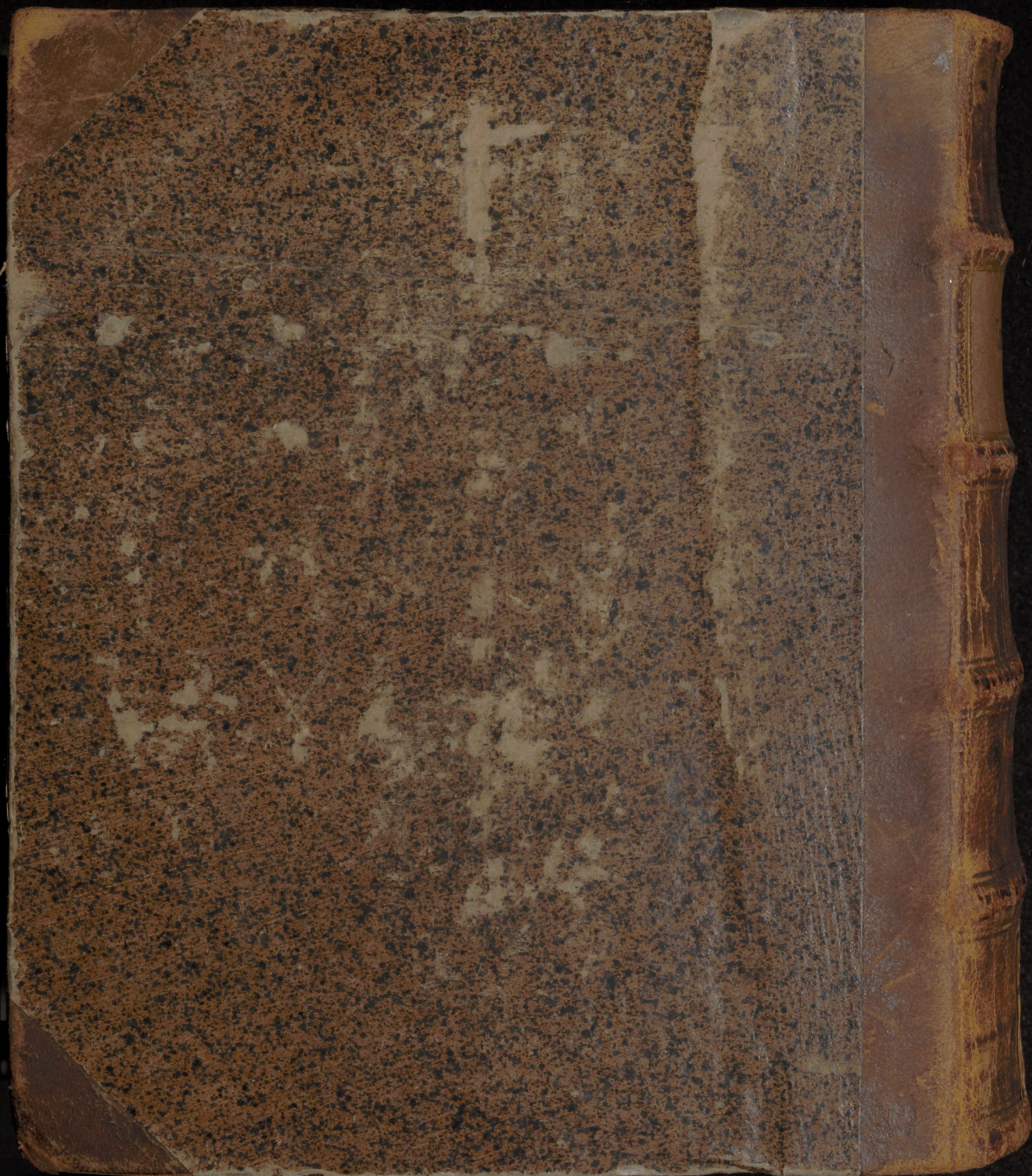

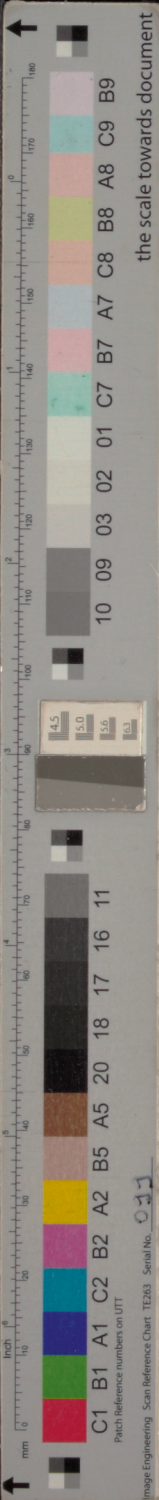

SS o SS

57

19.

eribus legis. Parti occurrit *Petrus in prio-*
continua allusione ad patrum ex *Ægypto*
rogativas, evincit, istorum exfulum ex Pa-
s scribebat, statum feliciorē esse ac qui-
er deferrum, ad occupandam hæreditatem
uctorum, & cap. II. hortatur ad peragenda
o cultu, quæ per templum atque sacrificia
ambrata. Desideriis autem retractis a Palæ-
servatione, facilius ad præcepta Christi
ervanda, poterant permoveri. Interea, cum
versus paganos stomachantes se non pene-
tæi, in provincias tam disitas atque ad il-
trus scribebat, vilioris ut plurimum & fer-
sed aliud empæctarum genus; loco hor-
tem cum fratribus ex gentibus, alias in *pri-*
n, in perferendis a paganis non converfis
steriore, ut caveant sibi a seductoribus, legi-
neis, quanquam principalis scopus sit alius,
on negligi cernimus. Ad propagatam in-
celesiam, ibi respici, dubitare nos neu-
celebrata i Ep. V, 4. 5. victoria de mun-
vi. 8. testimonium Spiritus Sancti in terris,
Sospitatoris cum sanguine & aqua, unde
atrum amor atque eorum odium damnatum
debet, tanquam specimen commendationis
charitatis erga socios in fide, ex Gentibus.
egimus §. XIX. atque in illa insertam vidi-
tecte propositam, ne exsules ex Judæis,
atribus ex paganis. *Epistola ad Ebræos*, id
excellere Jesum Christum, in gloriam
vectum, Moſen atque Aaronem, istiusque
berum esse a defectibus, prisco, ut & Pon-
adherentibus, quo a nimia erga cultum
evertendo, peractum, retracti, & depo-
ob statum exilem Sospitatoris in terris, &
ipſorum conspectu toleratas, constantius
jus persisterent. Ad amorem fratrum ex

H

paganis

23.

22.

21.